

БЪЛГАРСКА КЛАСИКА ЗА ДЕЦА

Лакомото мече

ЕМИЛИЯН СТАНЕВ

ПАИ

ЕМИЛИЯН СТАНЕВ
ЛАКОМОТО МЕЧЕ

chitanka.info

Емилиян Станев (1907–1979) е роден във Велико Търново. Следва за кратко в Художествената академия, а след това в Свободния университет в София. През 1944 г. отива по собствено желание като ловен надзирател в Еленския балкан. Автор е на едни от най-хубавите български книги за деца: „През води и гори“ (1943), „Лакомото мече“ (1944), „Повест за една гора“ (1948), „Чернишка“ (1950).

„Моята главна цел — пише Емилиян Станев, — е да възхитя малкия читател и да обогатя неговите асоциации. По този начин се опитвам да представя на децата природата и животните, без да изменям основната същност на явленията и характерните особености на животните. Аз не им казвам кое от тия животни е добро и кое зло — децата сами ще решат това по-добре от мен.“

ЗА ДЕТСКАТА КНИГА

Добра е тази детска книга, която спомага за развитието на богатата душевност у детето, отговаря на възрастта и разбужда ума му, както пролетният вятър разбужда пъпките на дърветата и на цветята.

Винаги съм се стремял, когато разказвам нещо на децата, да им го представя така, че те да го възприемат чрез някоя поетична подробност. За тая цел съм употребявал същите средства, които употребявам и когато пиша за възрастни — сравнението, метафората, хиперболата. Тук поезията е също тъй сериозна, както и в книгите за възрастни, само замисълът, мислите и формата са по-достъпни. Моята главна цел е да възхитя малкия читател и да обогатя неговите асоциации. По този начин се опитвам да представя на децата природата и животните, без да изменям основната същност на явленията и характерните особености на животните. Аз не им казвам кое от тия животни е добро и кое е зло — децата сами ще решат това по-добре от мен. Главното е всичко да бъде правдиво. Никое дете не ще приеме бухала за „положителен герой“ дори тогава, когато бухалът страда, разбира се, заслужено — в обратния случай детето ще се обърка.

Многообразието на природата е постоянен извор на интерес у децата. Когато децата се запознават с живота в гората, те привикват да мислят диалектически — неусетно, по един непосредствен и лесен начин, защото вече имат представа за явленията. Следователно познавателният елемент в книгите за природата и животните трябва да бъде богат и научно правдив. От всяка книга детето трябва да научи нещо ново, иначе книжката му досажда. Но това не значи, разбира се, че разказът трябва да бъде написан сухо, без поезия, без образност.

Фабулата, която има голямо значение за всяко художествено произведение, в детската книга е извънредно важна. Ако нищо не става, детето губи интерес, макар описанията да са много картинни. Богатата, изненадваща с неочаквани перипетии фабула възхищава

децата, обогатява чувствата и развива въображението и находчивостта им.

За да се напише една хубава детска книга, се изисква голяма мярка и простота на езиковите средства. Нито една излишна дума, нито едно лошо сравнение. Тук рисункът трябва да бъде извънредно чист и точен, да обхване с най-малко усилие и средства съдържанието на образа. А това значи самият писател да седне пред масата само тогава, когато чувства, че може да се доближи до детската душа най-чистосърдечно; когато сюжетът, който си е наумил, му се представя в подходящи за детското въображение форма и тон.

Емилиян Станев

ЛАКОМОТО МЕЧЕ

ПАЛАВНИЦА

Катерицата Кики подаде черното си носле от хралупата и погледна навън. Гледа и се чуди.

Снощи в гората валеше студен дъжд, духаше мразовит вятър, пък сега дърветата засипани с мек, пръхкав сняг. Клоните им приведени до земята. И цялата гора бяла, тиха, сякаш не е гора, а сън!

На Кики се поиска да потича из снега. Беше се наспала хубаво в топлата хралупа на дъба. В тая хралупа живееше вече две години. Всяка есен я постилаше с мъх и сухи листа.

Кики се измъкна навън. Погледа, погледа и се метна на едно клонче. То се разлюля, снегът от него се тръсна и — пух! — на гърба

й. Напълни й ушите.

— Ху, ху, ху! — извика Кики и поиска да се върне назад. Но когато скочи към хралупата, от дървото се посипа нов сняг. Поръси като сребро нейната лъскава тъмнокафява козина.

Катеричката дигна глава. Искаше да разбере откъде падна тоя сняг. Гледа: на най-високото клонче на дъба кацнала птичка. Но каква птичка! Гърдите й червени като зарите на утринно слънце. Главата й тъмносиня, а на крилцата й пера, жълтички като слънчогледова пита.

„Слънцето трябва да е изгряло, затова са тъй червени гърдите на птичката“ — помисли си Кики. Но слънцето още не беше изгряло. Само далече-далече на изток, зад бялата планина, нещо червено багреше облаците.

— Ех, да мога да хвана тая птичка! — каза си Кики и започна да се катери към върха на дървото.

Черните й очички светнаха като бъзови зърна.

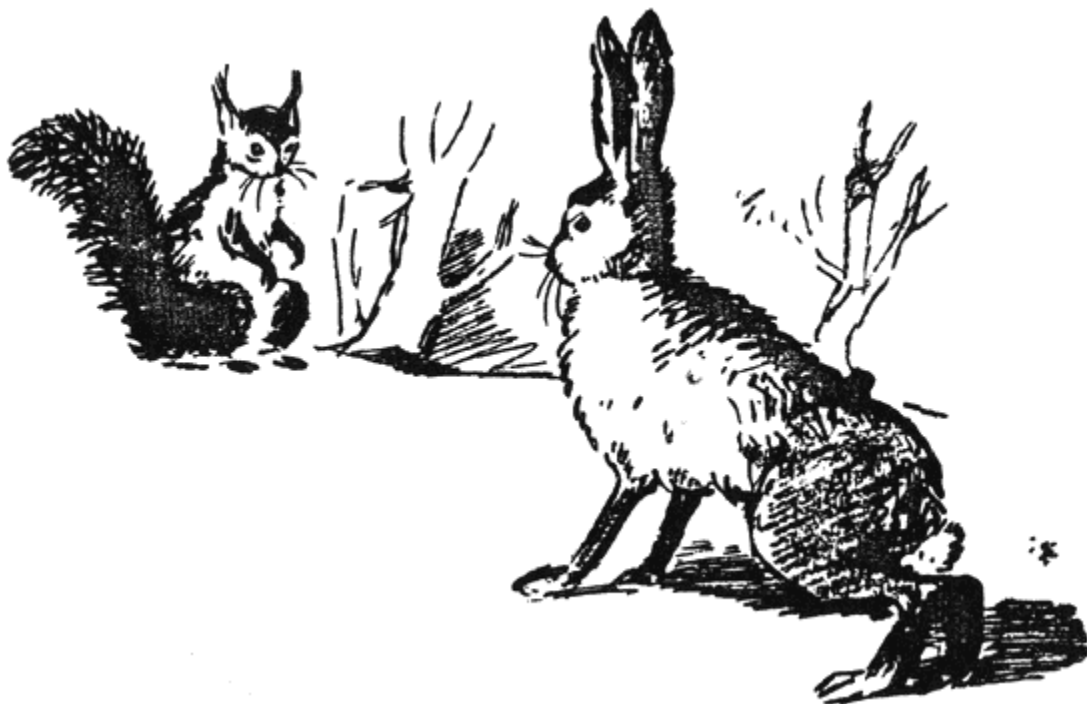
Птичката я видя и хвъркна. Кики се спря и се ослуша.

Някой ходеше из гората. Снегът скърцаше.

Кики нямаше време да се скрие в хралупата. Тя увисна на дебелото стъбло с главата надолу. Така заприлича на китка мъх. С такива хитрости често си служеше, за да се скрие от враговете си.

Под дъба дойде жълтеникав заек. Тръсна уши и се сви, цял затънал в снега. Сякаш мисли нещо. Вижда се, че му е зле. Студено му е. Чуди се къде да се подслони.

„Я чакай да го изплаша — каза си Кики. — Той как ме уплаши...“

Тя блъсна едно клонче над него и извика:

— Ху, ху, ху!

Заекът подскочи. Бяга, бяга, изчезна в гората. Кики остана много доволна. Искаше ѝ се да направи и друга пакост. Зер добре ѝ е. Под дънера на дъба от есенес е скрила цяла торба лешници и сладък буков жълъд. Кожухчето ѝ е топло, красиво. Има си и жилище. Не иска да знае.

— Дали да отида на гости? — питаше се тя. — Но на кого? В такава време сякаш никой не живее в гората. Ще потичам, ще си поиграя сама — реши Кики и се приготви да скочи от дъба. Но ето че отнякъде прехвъркна сойката Сийка Доносчийка. Измръзнала, гладна, че и сърдита. Кацна на дъба и закрещя:

— Казвай къде си скрила жълъд! Казвай по-скоро, нямам време да чакам!

— Ху, ху, ху! — изсмя се Кики. — Гледай я ти нея каква е заповедница! Жълъд ли? Да има да вземаш. Защо не си събра през есента?

— А, тъй ли? Чакай да повикам ястреба. Да знаеш как е гладен! Щом те види, и ще те разкъса — заплаши я Сийка Доносчийка.

— Викай го!

Разкръка се сойката. Кряка, кряка, дере си гърлото, а Кики се смее и скача от клон на клон. Хоп на тъй, хоп на инак. Играе като акробат.

В това време изгря и слънцето. Зарите му зачервиха заснежената гора. Кожухчето на Кики лъсна. Черната ѝ рунтава опашка стана много красива.

Не щеш ли, пристигна и друга сойка. И тя закрещя:

— Давай жълд, проклетнице! Казвай, къде си го скрила? Давай да се спасиш, иначе ще викам ястреба!

„Не е зле да ги подразня“ — рече си Кики.

Влезе в хралупата, измъкна два лешника, клекна на един дебел клон и започна да ги яде. С предните си лапи ги държи като с ръце, гризе и троши черупките им като маймунка. „Щрак, щрак! — обели единия и го лапна. — Щрак, щрак!“ — обели и другия.

Тъкмо да го лапне, изведнъж — фу-у-у! — нещо сиво връхлетя отгоре ѝ. Ястребът!

— Леле-е! — изпищя Кики и се хвърли от дървото.

Ястребът — по нея. Тя насам, той подире ѝ, погна я край дънера.

Кики скочи на дъба, ястребът — ха да я хване, но тя се скри от другата страна на стъблото и докато я видиш, покатери се между клоните. Ястребът не я остави. Налетя отново. Ала Кики направи отчаян скок и се пъкна в хралупата.

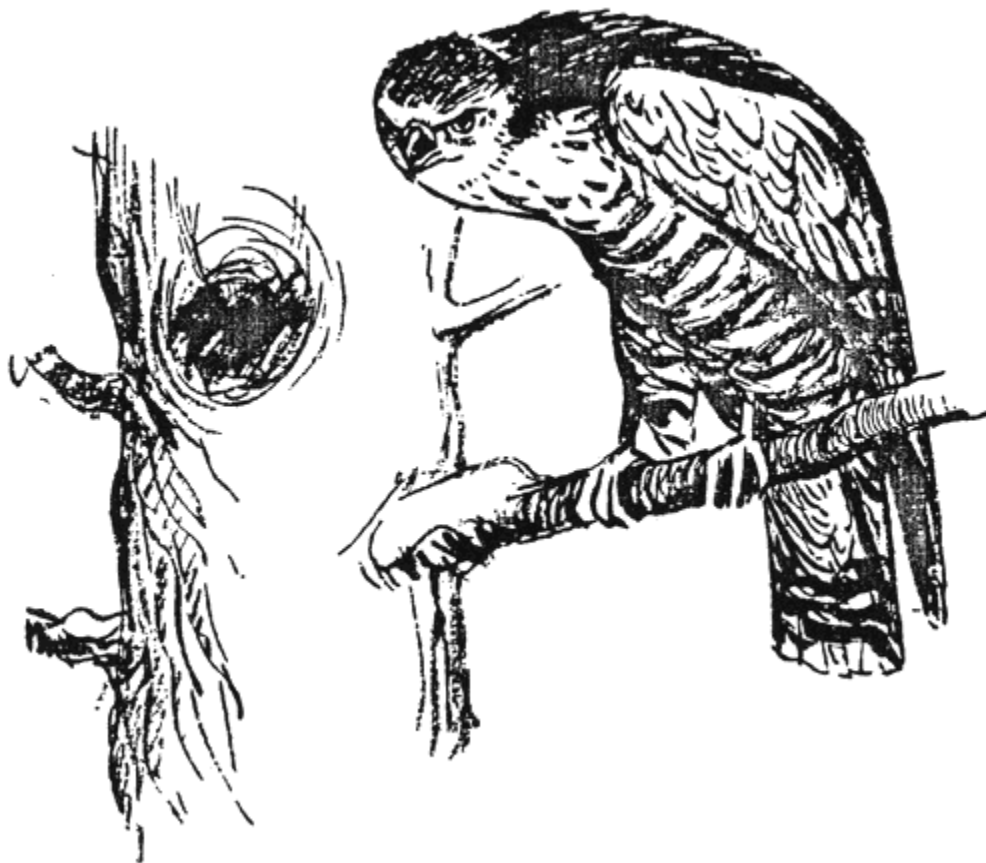

Спаси се, но сърцето ѝ щеше да изхвъркне от страх.
Като постоя в хралупата и се успокои, Кики надникна навън.
Ястребът стоеше на един клон и я гледаше със страшните си
жълти очи. Сийка Доносчийка го насърчаваше:

— Потрай, потрай, тя пак ще излезе и тогава ще я хванеш!

А другата сойка му даваше съвети:

— Не стой там, ами се скрий в съседното дърво. Тя ще излезе,
ще я пипнеш, ще я разкъсаш. Че и на нас нещо ще дадеш.

Кики чуваше всичко.

„Ама че са глупави тия сойки“ — каза си тя и се обади отвътре:
— Ще изляза ли? Да имате да вземате! Нямам работа навън.

Тя се скри в своето топло жилище, подложи под главата си пухкавата опашка, която ѝ служеше вместо възглавница, и заспа.

След малко из гората се втурна вятърът и засвири в хралупата на дъба: фю-ю-ю!

Но Кики дори не го чу. Спеше сладичко.

ПРОЛЕТНА РАЗХОДКА

През зимата Кики рядко напущаше хралупата. Но щом настъпи пролетта, тръгна да пътува.

Една хубава сутрин, преди да изгрее слънцето, Кики се приготви за път. Най-напред среса опашката си, после наточи зъбите си.

— Много ми се иска да зная кой какво прави сега — рече си тя. — Ще обиколя гората, ще поговоря с някои познати. Омръзна ми зимната самота.

Кики мина през дъбовата гора. Там дърветата бяха стари и дебели. Дивите гълъби току-що се бяха върнали от юг и сега търсеха удобни хралупи. В тях щяха да излюпят и отгледат гълъбчетата си.

— Гулдуп! Гулдуп! — пееха мъжките гълъби, кацнали по сухите клони на дъбовете. Гълъбиците изглеждаха загрижени.

— О, Кики, как прекара зимата? — попитаха я птиците. — Тая година нали няма да крадеш яйцата ни?

— Здравейте! — отвърна Кики. — Пак ли повдигате този въпрос? Казвала съм ви: ние сме приятели, но за яйцата не отговарям. Много ги

обичам, крийте ги по-добре. Кажете ми, беше ли топло на юг?

— Както всякога — отговориха гълъбите.

Кики продължи пътя си. Тя навлезе в гъстата влажна гора. Скоро достигна един дол и там видя язовеца. Измършавял и отпаднал от зимния сън, язовецът лежеше край дупката си. Да се говори с него беше опасно. Кики знаеше, че той е винаги сърдит и неразположен, ала все пак го поздрави. Но язовецът дори не я погледна.

— Уф, каква важност си дава тоя дебеланко! Смята се за много мъдър. А не вижда, че никой не го обича — каза си Кики.

Тя заподскача надолу по дола и едва не попадна в зъбите на лисицата.

Лисицата стоеше на един насип и дремеше. От насипа се свличаше пръст. Кики се метна на едно дърво и оттам разбра каква е работата. Лисугерът^[1] копаяше нова дупка за своята лисица. А тя чакаше наготово и се преструваше на болна. След малко лисугерът се измъкна от насипа, отърси се от праха и кихна.

— Аз се трепя да направя удобно жилище, а ти стоиш ли, стоиш, мързелана такава! Уж си болна! Всяка година все това казваш! — рече

той сърдито.

— Е, не се чувствам добре. Боли ме нещо коремът. Ти поработи, поработи, пък като ми мине, ще ти помогна — отговори лисицата.

— Ще има да чакаш помощ от твоята хубостница! — изкиска се Кики от дървото.

Лисицата дигна глава, видя я и се закани да я разкъса. А лисугерът махна с опашката си и отново се залови да рови с предните си крака.

Кики се прехвърля от дърво на дърво, излезе от гората и ето, че насреща ѝ се зададе заекът. Той бързаше да се прибере, докато не е изгряло слънцето.

Беше се проскубал. Едното му ухо висеше назад като пискюл, другото стърчеше нагоре. Отначало заекът се уплаши и нали е късоглед, клекна и се опули. Но като видя катерицата, скоро се успокои.

— Добро утро, Дългоушко, как си? Живо-здрaво? — поздрави го Кики.

— Ох — каза заекът, — мина проклетата зима. Поуспокоих се, постоплих се, само че много ми се скубе кожухчето. Не знам каква е тая работа. Страх ме е да не опада съвсем, та да тръгна гол.

— Всяка пролет твоето кожухче се скубе и всяка есен те виждам с ново. Какво току се оплакваш? Ако кожухчето ти не се проскубе, лятос ще пъхтиш от горещината — рече Кики.

— А бе така е. Хубаво е то, моето кожухче. Цяла зима ме е топило, та сега ми е жал за него. Ами ти къде си тръгнала?

— Скитам. Рекох да видя какво има из гората.

— Видя ли някъде лисицата?

— Преди малко бях при нея. Другарят ѝ копае нова дупка, а тя пръста си не повдига. Такава мързелана е.

— Моята зайкиня няма нужда от жилище. Тя си ражда зайчетата в храстите или направо в нивите. Много съм доволен от това. Пък и как ще живеем в жилище? Да имаме поне по-дълги нокти, че да се браним, когато ни нападне някой враг. А то, на, виж, моите бяха дълги през зимата, пък сега се изтриха — оплака се заекът и подигна предната си лапа. — Когато съм на открито, мога да бягам. Там ми е мене силата. Сложиш ли ме в дупка, загубен съм. Ще влезе лисицата и ще ме хване. Но забеляза ли каква работа кипи сега в гората? Всички

птици си вият гнезда и пеят ли, пеят. Особено косовете. Ами кълвачите...

— Ах, не ми говори за кълвачите — прекъсна го Кики. — От тях не мога да подремя следобед. Блъскат с клюновете си по дъба, сякаш бият барабани. И дори се гордеят с тоя глупав шум. Разбирам да умееш да пееш, но да тропаш по дънерите и да се смяташ за музикант, това значи да си самохвалко...

— Аз пък съм сърдит на Тарльо — каза заекът. — Представи си: и той се разшетал. Срецнах го вчера с другарката му. „Чакай, казвам, да се видим. Кога се събуди? Кога напусна дупката си под оня корен?“ Но той ми кимна с бодливата си глава и отмина. „Друг път, кай, Зайко, ще говорим. Сега съм много зает.“ Зает? Питам се с какво ще е зает? Нито гнездо ще си вие, нито дупка ще копае. Сигурен съм, че отиваше да лови жаби, но си даваше важност. Най-сетне нека и да е зает, това не му дава право да бъде нелюбезен.

— Да, някои обичат да си дават важност. Например язовецът — съгласи се Кики и започна да се оплаква от неговата надменност. В това време се показва крайчецът на слънцето. Един дрозд засвири. Гълъбите загукаха още по-високо. Някъде из гората закука кукувица.

Кики облиза хълбока си, измокрен от росата.

— Да, всички бързат. Навред кипи весел труд и радост. Всички бързат — каза тя. — А погледни какво слънце, какво синьо небе?!

Заекът мърдаше дългите си уши насам-натам.

— Само кукувицата нехае — рече той. — Чуваш ли я как си кука безгрижно? Нали яйцата ѝ ще ги люпят малките пойни птички? Не иска да знае нищо. Пък аз и за кожухчето съм се загрижил, и за зайкинята трябва да помисля. Всяка година хората орат и жънат с все по-много машини. Правят едни големи ниви из полето, да се загубиш вътре. За нас е хубаво това. Като легнем в тях, нищо не ни безпокои. Ни куче, ни ястреб. Но все пак трябва да помисля коя нива е най-голяма. И да не е влажна...

— Ех, не е мъчна твоята работа... — отвърна Кики.

Слънцето се издигна над хоризонта и заекът стана неспокоен.

— Време е да си вървя — каза той. — Трябва да си намеря хубаво легло. Току погледнеш, погне ме някое куче.

— И аз трябва да се прибера — забеляза Кики. — Опасно е да се ходи из гората сред бял ден. Пък и жилището си ще чистя. Пълно е със

сухи листа от зимъс.

Те се разделиха. Заекът изчезна между дърветата, като подхвърляше бялата си задница. Кики се упъти към хралупата.

Голямото сутрешно слънце огря раззеленилата се земя. Гората сякаш се засмя. Птиците запяха още по-радостно.

[\[1\] Мъжка лисица.](#) ↑

КИКИ И ДЪБОВИЯТ СОК

Един майски следобед Кики се събуди в хралупата от силни удари. На дървото беше кацнал кълвач. Той пълзеше по стъблото и търсеше червеи. Като не намери нищо, кълвачът хвъркна, но Кики не се успокои. Тя беше гладна. Миналата нощ не успя да се нахрани добре, тъй като половината от времето мина в приключения. Сега стомахът на Кики беше празен. Желанието ѝ да похапне нещо стана неудържимо. Все ѝ се струваше, че щом излезе, тутакси ще намери ония вкусни гъби, които бе открила снощи в гората.

Тя се измъкна през хралупата, скочи на един хоризонтален клон и клекна на задните си крака.

Зелена светлина изпълваше гората. Игриви слънчеви петна трептяха по земята. Едва-едва шумяха майските листа. В тишината се чуваше клокоченето на горските потоци. Снегът блестеше по високите върхове на планината. Отвред се обаждаха чинките, а горските зидарки^[1] пищяха: пиийий! пиийий! Кукувицата кукаше непрекъснато из дълбочината на гората. Кики се метна на съседния клон, оттам скочи на един дънер. На дънера имаше сърнешки рог. Той ѝ служеше да си точи зъбите.

Като го взе с предните лапи, тя го изправи и яките ѝ резци заскърцаха по него. Тая работа продължи няколко минути. След това Кики вирна опашка и започна да се вслушва. Някъде из гората бръмчаха насекоми. Едри, мъхнати бръмбари и оси оживено спореха за нещо. Дългокраки водни кончета трептяха с тънките си крилца, радостно жужукаха златисти горски мухи. Явно, там ставаше някакъв пир.

Кики се завтече към дървото, от което идваше бръмченето на насекомите. То се оказа грамаден дъб с напукана кора. Неговите

корени, впити дълбоко в земята, смучеха сокове и го хранеха, както се храни великан. На места напуканата кора бе заляна от гъсти сокове и по тия пукнатини се лепяха рой насекоми.

Кики се метна на дъба и започна да ближе тръпчивия сок. Потънала в сладостна забрава от опиващата тръпчива течност, тя забрави всяка опасност. Когато повдигна глава, очичките ѝ весело блестяха. Тя изплющя с опашката си тъй силно, че няколко птички, които си почиваха на хлад в клоните на близкото дърво, уплашено изпърполяха и отлетяха далеч. Дъбовият сок я бе опиянил.

Кики се отдаде на весела игра. С тържествуващи викове се хвърляше от клон на клон, въртеше се около дебелия стъбло и се прехвърляше през глава. Дремещият в горското усое бухал слушаше нейните крясъци с премрежени очи. Лисицата, която спеше наблизо, наостри уши. Но Кики не искаше да знае за нищо. Все по-високо и по-често тя надаваше своите кумкурррр! кумкуррр! Лудешката ѝ игра не спираше. От дъба тя скочи на една дъбова фиданка. Фиданката се прегъна и Кики се залюля на нея. Когато и това ѝ омръзна, тя се метна на един висок и самотен бук край дола. Под него синееше дълбок вир. Кики се изкачваше като стрела по бялата и гладка кора на дървото, спираше се за миг и отново се засилваше към върха. Опашката ѝ плющеше като камшик. В тихите пролетни гори тоя шум се чуваше далеч.

„Нека всички разберат колко съм силна и безстрашна. Нека се плашат. Аз тъй искам и от нищо не ме е страх“ — мислеше си Кики и всичко наоколо я радваше и веселеше.

Изведнъж една тънка и дълга сянка се показа под бука и тихичко запълзя по него. Кики видя зад себе си бялата гушка на златката и нейните изпъкнали очи. Без да губи нито миг, тя се изкачи светкавично към върха на дървото. Но златката я последва със същата бързина и ето че настъпи решителна минута! Нямаше вече къде да се бяга — букът стърчеше усамотен над вира. А вирът се виждаше долу като огледало в дъното на пропаст. И Кики полетя с главата надолу. Рунтавата ѝ опашка се разпери като ветрило...

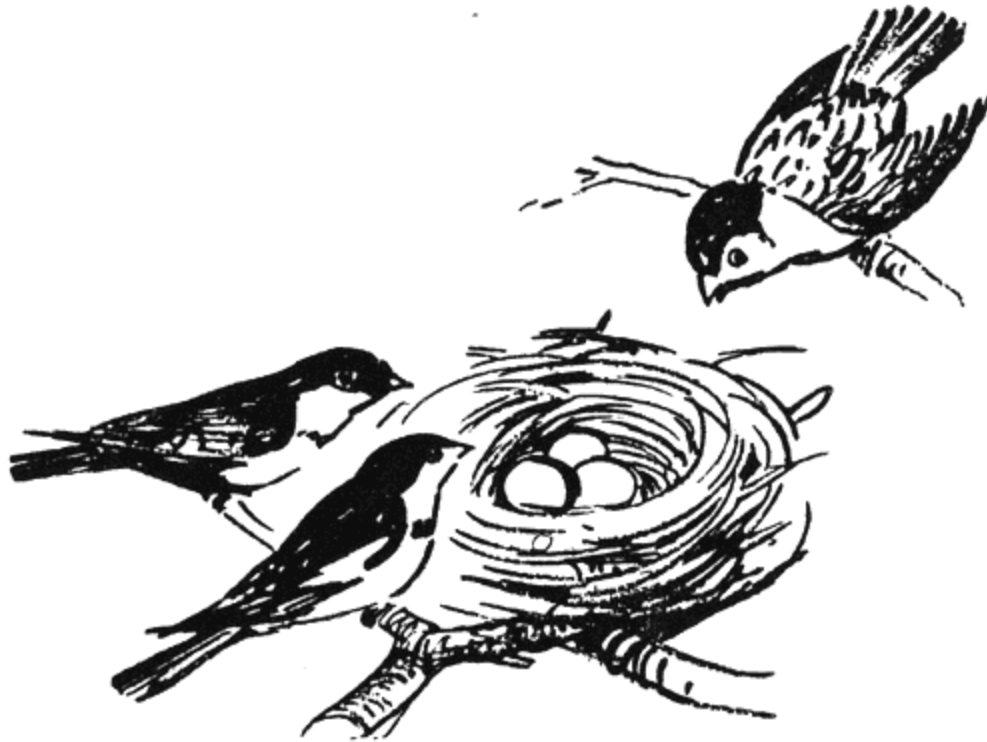
Тя падна във водата с плясък. Във вира се появи малко пяна. После главичката на Кики разреже повърхността и бързо заплува към насрещния бряг. А след малко Кики тичаше из гората и ръсеше зад себе си вода. Беше ужасена и вече изтрезняла. Сърцето ѝ блъскаше

като чукче, пред очите ѝ се появяваха зелени петна. Златката слезе от бука и като мижеше недоволно, изчезна из гората. В гората настъпи тишина. Край дъба пак забръмчаха прогонените от катерицата насекоми.

[1] Птица, подобна на кълвача, която пълзи по дърветата и се храни с насекоми. ↑

БОДЛИВИЯТ ТРЪН

Две синегушки свиха гнездо в гъстите клони на нисък трън край една ръжена нива. Цяла седмица носиха в човките си влакънца ланшна трева, перца и вълна, която бяха намерили по бодливата ограда на една градина. И гнездото стана хубаво, меко, здраво прикрепено в бодливите клони на тръна и добре закрито от погледите на грабливите птици.

Един ден, тъкмо синегушката снасяше своите малки яйца, покрити със синкави точки и петънца, наблизо мина врабец. Кацна на тръна, изпъчи гърди, вирна късата си опашка и видя гнездото, в което лежеше синегушката.

— Брей, че хубаво място сте намерили да мътите! — присмя се той. — Само прости, необразовани птици могат да вият гнездо в такъв просташки трън.

— А според тебе къде трябваше да го направим? — попита мъжката синегушка, която беше кацнала до врабеца.

— Според мене — важно рече врабецът — трябваше да го направите на някое високо дърво. Или в капчука на някоя стряха. Да не го вали дъжд и да не го стига котката. Тая година аз съм добре. Настаних се с моята врабка в една водосточна тръба. Хем хубаво, хем удобно.

— Ние така си знаем — каза скромно синегушката.

Врабецът отлетя към селото, като цвърчеше и се присмиваше на простите синегушки.

След два-три дена женската снесе пет яйца и легна да мъти.

Над полето се зеленееха подрастите ниви, цъфтяха овошките, а трънът се покри с бял като сняг цвят, който миришеше на хубаво. Мъжката синегушка запя нежната си песничка. Пееше по цял ден — цвиии! цвиии! — чак до късна вечер.

В дивата круша, близо до тръна, две свраки бяха си направили гнездо. Голямо, грозно, свито от съчки, като рошаво кълбо. Сврачокът хрипливо цвъркаше наоколо и гледаше да задигне нещо, да го занесе на свраката, която също мътеше.

Изплашиха се двете птички от своите съседи. Знаеха ги, че са яйцепийци — ще открият гнездото и ще изпият яйцата им.

Започнаха да се крият. Мъжкият престана да пее. Все сврачето гнездо гледа. Оттам сврачокът по цял ден се хвалеше с хубостта на своята сврака.

И ето че един ден сврачокът кацна под тръна. Заподскача на дългите си крака и — свра! свра! — зацвърка и вирна черната си опашка.

Синегушките се спотаиха. Сърцата им щяха да изхвъркнат. За щастие наблизко прехвъркна майски бръмбар. Сврачокът го видя и литна да го лови. Не успя да забележи гнездото.

Излюпиха се най-сетне синегушчетата. Малки, слепи, голишарчета. Щом се излюпиха, и отвориха жълтите си човчици. Все гладни, все цвъркат — пи-и! пи-и! — от сутрин до вечер.

Летят родителите им нагоре-надолу да ловят мушици, буболечки, всякакви личинки. Слагат неуморно в лакомите им уста. А щом се здрачи, майка им ляга връз тях, разперва крилца. Пази ги от росата и от нощния студ.

През това време нивата наоколо избуя, закри тръна, класовете на ръжта клюмнаха край гнездото, а синорът почервеня от дивия мак.

— Тая година няма да става нужда да носиш нови яйца — думаше другарят на синегушката. — То се вижда, че ще отгледаме благополучно нашите рожби.

— Дано. От свраките вече не се боя, но вчера видях в нивата невестулка — каза женската.

— Не думай! — изплаши се другарят ѝ и кацна на върха на тръна, да вижда надалеч.

Една сутрин невестулката дойде.

Тънка, дълга, със зли очички, с бяла шийка. Спря се под тръна и клекна на задните си крака. Ослуша се, чу писъка на птиченцата в гнездото и се облиза.

Уплашено запищяха двете синегушки над гнездото. Настръхнаха от страх, но бяха готови да умрат, за да запазят рожбите си. А отдолу зверчето започна да се изкачва по тръна...

Клати се стъблото насам-натам, шуми между класовете на ръжта. Но бодлите са гъсти и остри като игли. Напразно невестулката се мъчи да се провре между тях. Убоде се по муцуната и от гняв ухапа тръна. Друг бодил едва не ѝ извади окото. Тогава тя побесня от ярост. Скочи на земята, после пак на тръна — съска, гриза стъблото му и най-сетне се запиля из нивите.

Синегушките си отдъхнаха. Трънът беше ги спасил.

Ала след невестулката един ден дойде ястребът. Кацна грабителят над гнездото и протегна крака си да пипне някое от пилетата. Но бодлите му пречеха и пак спасиха малките. Ястребът се убоде и отлетя из полето.

И тъй всеки ден все в страх, все в грижи живееха синегушките, докато рожбите им отраснаха. На малките покараха пера и ето ти нова беда: не стоят вече мирно, ами се изправят на слабите си крачета. Веднъж най-хубавото и най-едрото падна на земята. Невестулката дойде и го изяде.

Тъй вървя, докато малките отраснаха и хвъркнаха от гнездото.

И ето синегушките пак срещнаха врабеца — разтревожен, тъжен, отпуснал крила, навел глава.

— Какво ти е, Врабчо? — попитаха го те.

— По-добре не питайте. Отидоха ми врабченцата!

— Че как?

— Дойде дъжд и ги отнесе от водосточната тръба. Паднаха на улицата и се издавиха. А които останаха живи, взеха ги селските деца. Сега трябва да правя ново гнездо. Врабката ми се готви да носи нови яйца. Беда!

— Вземи нашето гнездо — предложиха му синегушките. — Ние излюпихме и отгледахме децата си. Вземи го, трънът и теб ще запази.

— Тясно е то за мен... не съм свикнал аз в трън да живея. Не обичам полето, трябва улица да има...

Отиде си врабецът. А синегушките не забравиха своето гнездо. Щом се мръкнеше, отиваха да спят в тръна, който ги закриляше.

Тъй живяха до есента, когато отлетяха в топлите страни.

УШИ-МУШИ

— Няма що, трябва да изляза! — реши полската мишка Уши-Муши. — Ако остана тук, ще ям от запасите си, а те не са много — едва ще ми стигнат през зимата.

Уши-Муши беше голяма скъперница и ревниво пазеше всички житни и грахови зърна, които събира цяло лято. Тя ги трупаше в дъното на своята дупка. Всяка нощ прибавяше към тях някое ново зърно или цял житен клас. Купчинката растеше и това я радваше. Радваше я и новото ѝ топло легло, свито от сухи треви. Уши-Муши беше го постлала с вълна, която намери по една телена ограда. През тая ограда бе минавало стадо овце.

Когато Уши-Муши излезе, навън грееше младият септемврийски месец. Дъбът, чийто връх бе изсъхнал от старост, хвърляше голяма черна сянка. Далеч в полето гореше овчарски огън, а от близкото село лаеха кучета.

Уши-Муши се завтече към граховите лехи. На едно място видя грахово зърно. Тя поиска да го вземе и отнесе в склада си, но изведнъж се спря като закована и настръхна от ужас.

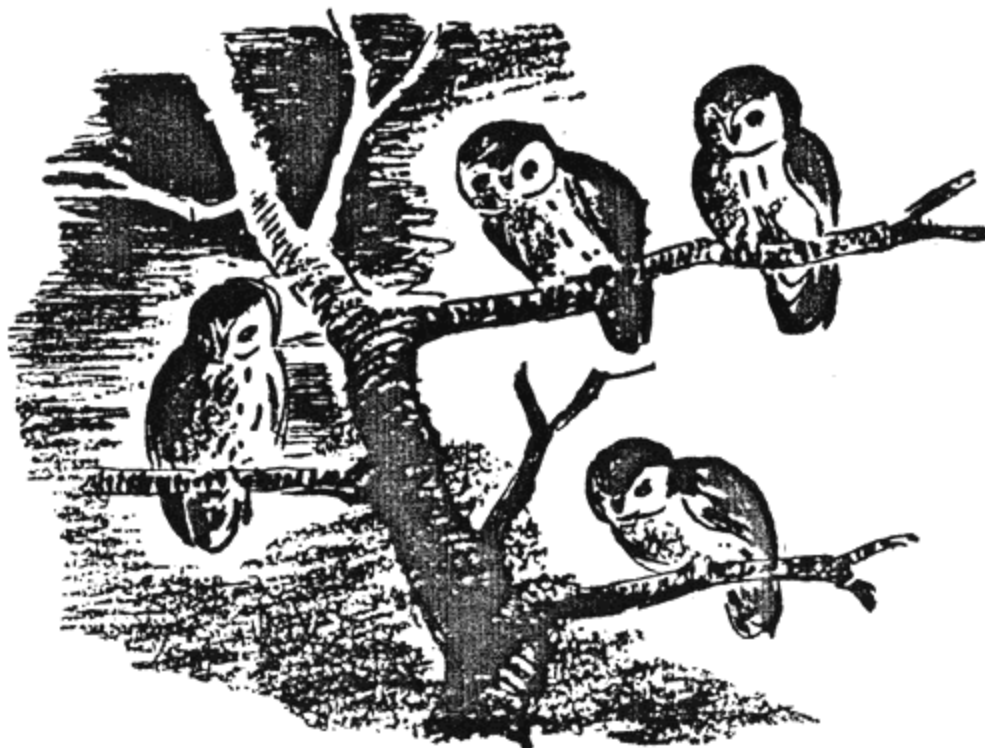
На дъба, недалеч от граховите лехи, бяха накацали цяло семейство кукумявки. Птиците приличаха на фенери, окачени по

клоните. Очите им горяха зелено и страшно.

Сърцето на Уши-Муши щеше да се пукне от страх. Силите я напуснаха, краката ѝ се подкосиха.

— Отидох, ако ме видят! — изпъшка тя и се сгуши в граховата леха, тъй че заприлича на кълбенце.

От страх затвори очи. Не смееше да диша. Струваше ѝ се, щом погледне към дъба, кукумявките ще я забележат.

Дълго време стоя така. Месецът се издигна високо, сянката на дъба се скъси. Огряна от лунните лъчи, меката козина на Уши-Муши лъщеше като кадифе. По едно време Уши-Муши се успокои. Мина ѝ през ум, че сънува. Отгдето-накъдето са се събрали на нейния дъб толкова много кукумявки. Сигурно е сън.

— Ще погледна — реши тя и отвори очи.

Кукумявките стояха по клоните на дървото и примигваха, сякаш си правеха тайни знаци. Някои изтриваха клюновете си, други чистеха перата си.

На Уши-Муши се зави свят, но тя не затвори очи, а продължи да гледа към дървото.

— Кукумяу-ку-мяу! — изкиска се една от страшните птици.

Друга ѝ отвърна като котке:

— Мяу-мяу!

А трета долетя отнякъде с плячка. Тя кацна на дъба, наведе се и клъвна това, що държеше в ноктите си. Уши-Муши видя тънката като връвчица опашка на едно мишле да виси между краката ѝ.

Тя реши да бяга. На къде? Да се завтече към своята дупка не се решаваше. Разстоянието беше голямо. Щяха да я хванат. Да бяга навътре из граховите лехи беше още по-опасно. Кукумявките ще я забележат. А да стои тук — лошо. Всяка минута можеха да я отнесат на дървото.

Уши-Муши се огледа. Наблизо се чернееше голяма буца пръст. Под нея тъмнееше вдлъбнатина, а край буцата лежеше сянка. Там можеше да се скрие от погледа на птиците.

Уши-Муши се завтече с всички сили. Мушна се под буцата и на часа прибра опашката си. Но кукумявките я видяха и се разлетяха наоколо.

Три от тях кацнаха върху сухите вършини, останали по лехите от лятос, и оттам я дебнеха. Други се върнаха на дъба. А една кацна на самата буца и погледна под нея. Уши-Муши видя съвсем отблизо зелените ѝ очи. Стори ѝ се, че умира от страх. Още малко, и тия светещи като фенери очи щяха да я погълнат...

— Цвър-цвър! — изпищя Уши-Муши и започна да се заравя в пръстта. Копаеше с всички сили и очакваше кукумявката да я хване. Но птицата не можеше да я достигне.

Така стоя цяла нощ, едва на сутринта излезе.

Кукумявките бяха отлетели. Само една още стоеше на дъба. Очите ѝ бяха угаснали. Тя спеше. Дори не приличаше на живо същество, а на кора, откъртена от клона.

Уши-Муши изтича храбро по граховата леха. Знаеше, че сега кукумявката е безопасна. Светлината я ослепяваше.

— Ах, трябва да хапна нещичко! Как съм гладна! — изцърка Уши-Муши и се нахвърли лакомо на граховото зърно. Тя го изгриза наполовина, после ѝ досвидя за него. Реши да гладува тоя ден. Взе зърното и го отнесе в склада.

Сложи го при другите и дълго време разглежда запасите си. След това преброи зърната и доволна, легна да спи.

Щеше да излезе за храна вечерта. Пък дотогава ще погладува.

СТРАШНАТА ПТИЦА

В една гора два коса отгледаха четири пиленца: Косе-Тросе, Чип-Чирлик, Жълто-Клюн и Скок-Подскок. Пиленцата пораснаха и започнаха да летят с родителите си. През деня си търсеха храна из гората. Вечер се събираха в един храст да спят.

Една сутрин старият кос се събуди и подсвирна. Всички се обадиха, само Чип-Чирлик го нямаше в храста.

— Хвъркнал е, докато ние сме спали. Ще го намерим в гората — рече майката.

Отлетяха косовете да търсят Чип-Чирлик. Тук Чип-Чирлик, там Чип-Чирлик, не го намериха.

Вечерта пак отидоха в храста да нощуват. На другата сутрин се събуди старият кос. Гледа — всички в храста, само Косе-Тросе го няма.

— Рано е огладняло нашето Косе-Тросе. Ще го намерим в гората — каза майката.

Литнаха косовете да търсят Косе-Тросе. Тук Косе-Тросе, там Косе-Тросе, никъде го няма.

Натъжиха се косовете. Вечерта се прибраха да нощуват в храста. Сутринта пръв се събуди Жълто-Клюн. Гледа — Скок-Подскок го няма.

— Изгубихме децата си. Само едничко ни остана — рече старият кос на другарката си. — Я хайде да претърсим цялата гора.

Пръснаха се тримата да претърсват гората. Подхвъркват от храст в храст, от дърво на дърво, от долчинка в долчинка. Срещнаха свраката. Питат я:

— Не си ли виждала, сврако, нашите деца Скок-Подскок, Косе-Тросе и Чип-Чирлик?

— Не — отвърна свраката. — И аз търся две от моите сврачета, изгубиха се от снощи.

Хвъркнаха по-нататък косовете. С тях хвъркна и свраката. Срещнаха сойката, питат я:

— Кажи, сойко, не си ли виждала из гората нашите деца?

— Не съм — каза сойката. — Разкажете ми как ги загубихте.

Разказаха ѝ птиците. Сойката помисли и рече:

— И на мене се загуби едно сойче. Аз зная що става денем в гората. Ала какво става нощем, не зная. Най-добре е да питаме кукумявката. Тя знае.

Тръгнаха птиците да търсят кукумявката. Намериха я да дреме на един сух клон. Попитаха я:

— Знаеш ли, кукумявко, къде са нашите деца? Кукумявката отвори едното си око.

— По-добре не ме питайте. Не можете ги намери — рече тя.

Замолиха се птиците:

— Ти само ни кажи, ние ще ги намерим.

— Дирете ги в най-тъмната гора — каза кукумявката и заспа.

Литнаха птиците да дирят най-тъмната гора. От храст на храст, от дърво на дърво. Срегнаха заека. Питат го:

— Знаеш ли, Зайо, къде е най-тъмната гора?

— Знаем, ала там ме е страх да отида. Лисицата ходи из нея, ще ме изяде. Кълвачът ще ви заведе.

Тръгнаха птиците да дирят кълвача. Срегнаха враните. Питат ги:

— Знаете ли, врани, къде е най-тъмната гора?

— Знаем, но не смеем да отидем там. В нея живее страшна птица. Тя ни граби нощя вранчетата.

Изплашиха се птиците дали страшната птица не е изляла и техните пилета. Отидоха да търсят кълвача. Срегнаха синигерчетата. Попитаха ги:

— Знаете ли къде е кълвачът да ни заведе в най-тъмната гора?

— Наблизко е — казаха синигерите и ги заведоха при кълвача. Намериха го да пълзи по едно дърво.

— Заведи ни, кълвачо, в най-тъмната гора да намерим нашите птичета — замолиха се птиците.

— Добре — рече кълвачът. — Аз отивам там да лекувам болните дървета. Чистя ги от червеи.

Отведе ги кълвачът в най-тъмната гора. Остави ги да търсят своите пилета, а той се залови на работа. Кацне на някое дърво, поогледа го отсам-оттам, чукне с якия си клюн и пита:

— Ей, има ли някой червей? — И тъй от дърво на дърво. Най-после кацна на най-старото.

Почука по кората. Никой не се обади. Кълвачът запълзя понагоре. Видя на дървото хралупа. Тъкмо да почука, от хралупата нещо затрака, зафуча. Показа се страшна глава с щръкнали уши, с огнени очи. С крив клюн като кука и с две бради отстрани. Хриплив глас извика:

— Кой си ти? Що дириш?

Кълвачът не се изплаши и каза:

— Не ме ли познаваш? Мен ме знае цялата гора.

— Денем не виждам — отвърна страшната глава. — Пази се да не те срещна нощем.

— Как ти е името? — попита кълвачът.

— Питай враните — изсмя се страшната птица и се скри в хралупата.

Отиде кълвачът да дири враните. Разказа им какво е видял в хралупата. Загракаха враните, долетяха свраките. Чуха косовете и синигерчетата, дойдоха при тях, закряхаха всички птици. Пристигнаха и ястребите. Из цялата гора се разнесе новината за страшната птица.

— Тя изяде нашите вранчета! — грачеха враните.

— Тя изяде нашите сойчета! — крякаха сойките.

— Тя задигна Чип-Чирлик, Косе-Тросе и Скок-Подскок! — пищяха косовете.

— Тя изяде две от моите сврчета! — зацърка свраката.

— Тръгвайте да я прогоним!

Полетяха птиците към тъмната гора. Водеше ги кълвачът. Накацаха по старото дърво. Гракнаха враните, запищяха малките птички, закрепяха сойките.

От хралупата се показва страшната птица, изтрака с клюн. Птиците не се уплашиха и я нападнаха. Но страшната птица се скри в хралупата.

— Как да я измъкнем сега оттам? — питаха се птиците.

— Да повикаме лисицата! — предложиха враните.

— Най-добре вълка. Той е по-силен.

— Мечката е още по-силна. Тя ще я извади от хралупата.

Отидоха враните да търсят лисицата. Доведоха я под дървото. А лисицата се облиза. Исква й се да докопа някоя птица.

— Помогнете ми, птички, да се кача на дървото. Подигнете ме, хванете ме под мишниците! — замоли се тя.

— Ей, че си хитра! — креснаха враните. — Покачи се сама.
— Самичка не мога, не ми стигат сили — отвърна лисицата.
— Тогава ще повикаме вълка — отвърнаха птиците в хор.
— Намерили сте кого. Той съвсем не може да се катери по дървета — изсмя се лисицата.

Скараха се птиците помежду си. Не могат да решат кого да повикат на помощ.

— Мене слушайте — каза кълвачът. — Само едно животно може да ни помогне. Златката. Чакайте, аз ще я събудя.

Хвъркна кълвачът да търси златката. Намери я заспала в една хралупа. Почука, разбуди я.

— Ставай, златке!

— Я ме остави на мира! Нали знаеш, че не обичам да ме безпокоят, когато спя — изфуча златката.

— Страшна птица има в нашата гора. Казва, че нощес ще дойде да ти вземе хралупата — рече кълвачът.

Златката скочи, облиза се, светна с очи и — хоп — смъкна се от своето дърво.

— Води ме по-скоро. Знам коя е тая птица. Отдавна я търся, да ѝ видя работата.

— Как се казва, златке, тая птица? — попита кълвачът.

— Бухал. Не си ли чувал, като вика нощем: бух, бух!

— Не съм, златке. Нощем аз спя.

— Ти спиш, пък аз не спя — отвърна златката и се завтече към тъмната гора.

Покатери се на дървото, надникна в хралупата. Вътре бухалът се наежи. Затрака с клюна си, сякаш чупи орехи, святка страшно с очи.

Гракнаха птиците отвред:

— Дръж го, златке! Прогони го от хралупата! Златката се вмъкна в хралупата и там настана грозен бой. Разхвърча се перушина от дървото. Бухалът фучи, кълве, удря златката с крила, но златката не се изплаши.

— Изкарай го навън — молеха се враните.

— Остави и ние да го клъвнем — крякаха сойките.

— Прогони го от горите! — чипкаха косовете.

Бухалът се измъкна разперушинен, размаха крила, хвъркна. Но нали не виждаше през деня, не знаеше къде да се скрие. Погнаха го

птиците от дърво на дърво. Прогониха го от гората в полето. Там златката го стигна, хвана го за врата и го отнесе. Птиците се успокоиха и се разлетяха на разни страни. Вечерта трите коса се прибраха в своя храст и заспаха спокойно. Не се бояха вече, че някой ще отвлече единственото им косе — Жълто-Клюн.

СИВКА

Снегът валя дни и ноци. Планината побеля. Дърветата приведоха клоните си. Големи преспи засипаха проходите. Само водите на потоците се чернееха в доловете и тяхното бучене глъхнеше в мълчанието на планината.

Дивите животни се приютиха в долините. По високите върхове не остана нито едно живо същество освен старата мечка, която спеше в бърлогата си. Дори дивите кози се прибраха ниско, в сечищата.

Само Сивка, горската зидарка, не се изплаши от виелиците и от студа. Гъстата сиво-синкава перушина не пропускаше топлината на малкото ѝ плоско тяло. Винаги весела и чевръста, от ранна сутрин до здрач Сивка прехвъркваше от дърво на дърво да търси храна. Якият ѝ клюн чукаше по замръзналата кора на старите дървета. Тя се изкачваше по грамадните стъбла на букаците като мишка, ту слизаше по тях с главата надолу тъй свободно, сякаш пълзеше по земята. Веселите ѝ чуруликания глъхнеха в тежкото мълчание на заснежените гори.

— Ах, колко трудно се откриват сега червейчетата! — оплакваше се Сивка. — Дърветата са заледени, кората им е твърда като камък. Главата ме боли от усилено чукане, а клюнът ми започва да се подбива. Само черният кълвач може да ме спаси от глада. Но къде ли е сега той? Отдавна не съм чувала силния му вик. Сигурно е слязъл към голямата долина на север.

Сивка повтаряше своите оплаквания почти на всяко дърво, ала никой не ѝ отговаряше, защото горите бяха пуссти. И тя реши да отлети към долината.

Виелицата въртеше снежните рояци. Черните мъхове по вековните дървета бяха посребрени. Плачливо скърцаха буките и от клоните им се сипеше снежен прах.

— Не е ли виждал някой черния кълвач, който има червено теме? Не е ли чувал вика му? — питаше Сивка и прехвъркваше от дърво на дърво.

— Черният кълвач ли? Аз го видях — обади се един мъркащ глас.

— Къде е той? — зарадва се Сивка и завъртя плоската си глава на всички страни, да разбере отде идва гласът.

— Ще ти кажа, ела по-наблизо — чу се същият глас от хралупата на едно почерняло от старост дърво, което стърчеше като кюнец.

— О, ти ли си? Колко си хитра! — засмя се Сивка, като позна гласа на златката, и отмина опасната хралупа, дето дремеше кръвожадното зверче. Пърхайки със слабите си крилца, тя достигна долината. Тук снегът валеше равно и кротко. Долината беше оградена с високи ридове, обрасли с гъсти гори.

Първото живо същество, което Сивка срещна, беше един стар елен. Той лежеше до едно паднало дърво. Грамадните му рога приличаха на два дебели храста, израснали на главата му.

— Виждали ли сте черния кълвач? — попита Сивка.

Еленът я погледна с гордите си очи и нищо не отговори. Сивка го отмина оскърбена.

— Какъв е надменен! — каза си тя. — Най-добре е да потърся някой синигер. Те отдавна трябва да са тук.

И наистина скоро видя един от тях. Той беше настръхнал от студ, та изглеждаше като синкаво пухче.

— Здравей, драги! — бодро го поздрави Сивка.

— Здравей! — унило отвърна синигерчето със слабия си гласец.
— Къде така?

— Търся черния кълвач.

— Ах, защо ти е този въглищар, който пици из пожарищата? — учудено рече синигерчето.

— Навярно си много млад. Иначе не би ми задал този въпрос — каза Сивка. — Как си, друже, с храната?

— Зле. Всички дървета са замръзнали. Червейчетата са се скрили дълбоко. Нищо не може да се извади вече.

— Да, така е... Ключът ти е съвсем слаб за такава работа. И моят не го бива. Ние сме дребни птички. Затова диря кълвача.

— Но какво общо има това с черния кълвач? — попита раздражено синигерчето.

— Тръгни с мен! Ще ти покажа, когато го намерим. Иначе ще умреш от глад.

И Сивка хвъркна напред, като издаде звучните си: „Тцит, тцит!“

Синигерчето я погледна учудено, подвоуми се, после литна да я догони.

Двете птички срещнаха стадо сърни, които им казаха, че отдавна не са виждали черния кълвач, после срещнаха лисицата. Тя се опита да ги измами и да ги хване, ала Сивка ѝ се присмя и поведе синигерчето след себе си. Най-после те чува високия крещящ глас на ореховката^[1] и веднага литнаха към нея. Ореховката беше неразделна приятелка на черния кълвач.

— Какво сте се помъкнали? — изкрещя тя, щом ги видя.

— Не бъди толкова зла! — отвърна Сивка и запълзя надолу с главата по един дънер.

— Ние не търсим вас, а черния кълвач — обади се синигерчето.

— Аха, черния кълвач! — презрително каза ореховката и цяла настръхна от възмущение. — Защо-о-о? Защото сте некадърни да си намерите сами храна. Махайте се, готовани!

— Остави ги. Остави ги, нека вървят с нас! — обади се пронизлив и силен глас. — Те са толкова слабички и такива нищожни клюнове имат, че не би трябвало да се занимават изобщо с дърводълбане, ала нека от нас да мине. Нека си похапнат от нашата храна.

— Ти винаги си бил глупав и щедър — злъчно каза ореховката и сърдито изтри дългия си клюн в един клон.

Сивка и синигерчето видяха черния кълвач. Той беше много едър, чер като въглен, а на темето си имаше яркочервено петно. Стоеше на едно загнило дърво, подпрян на яките си опашни пера, и юнашки удряше с клюна си по него. Гнила дървесина и кора от дървото хвърчаха на всички страни.

— Голям червей има тук — пицеше кълвачът и вкарваше в дупката дългия си език. — Ето че го хванах!

Ореховката се приближи към него и се опита да отнеме плячката му. Ала кълвачът излапа червея и високо се изсмя. После хвъркна на друго дърво.

Синигерчето и Сивка надникнаха в издълбаната дупка на дървото. Там между разбитата и разкъсана от кълвача дървесина те намериха няколко личинки, които кълвачът не беше забелязал. Синигерчето се оживи.

— Сега разбрах каква била работата — каза то. — Трябва да живеем от остатъците на чуждата трапеза.

— Не — отговори Сивка, — ние ще изяждаме това, което той не вижда, но ние можем и друго — да се възползваме от разбитата кора и сами да си търсим там храна.

Двете птички последваха черния кълвач. След тях се присъединиха и други синигери. Птичата дружина оживи с чуруликанията си затрупаните с кит гори. Само ореховката продължаваше да се сърди и да се кара на птичките. Ала никой не ѝ обръщаше внимание. Черният кълвач весело и самодоволно се смееше. Той се гордееше, че благодарение на неговия як клюн толкова много малки птички можеха да намерят храна.

[1] Ореховка — черно-кафява птица, прилична на сойката. — Б.а.

↑

ЛАКОМОТО МЕЧЕ

Когато наближи време да роди своите мечета, старата мечка премина билото на планината и слезе в северните ѝ склонове. Тук горите бяха гъсти и непристъпни, а на много места се срещаха скали.

Тя си спомни за един уединен кът, в който неведнъж беше отдъхвала след дългите си есенни скитания. Това място се намираше над стръмен дол, чиито синкави урви сутрин и вечер се изпълваха с мъгла. Там, в ниските скали, обрасли със здравец и папрат, се намираше малка пещера.

Когато мечката влезе в пещерата, червеното мартенско слънце залязваше и неговите лъчи заливаха с алена светлина тежките кафяви гори.

Три дена по-късно, в една ветровита нощ, мечката лежеше в пещерата неподвижна и радостна, а в косматите ѝ прегръдки се гушеха двете ѝ рожби. Те бяха не по-големи от мишки, слепи, почти загубени в гъстата козина на гърдите ѝ.

Майка им ги оставяше за няколко часа, колкото да се нахрани, и бързо се връщаше в пещерата. После, когато прогледнаха и заякнаха, тя ги извеждаше на една скрита полянка, лягаше в тревата и ги оставяше да се боричкат по нейното грамадно рунтаво тяло. През това време старата мечка се вслушваше във всеки звук, във всеки шум и в очите ѝ гореше загриженост и свирепа готовност за борба.

Щом настъпи пролетта и мравуняците на едрите планински мравки се показаха под снега, мечката започна да води мечетата със себе си, за да ги учи да ядат мравки.

Тя събаряше върха на мравуняка и поставяше лапата си вътре, докато раздразнените мравки напълзят по нея. Тогава я облизваше с грапавия си език. Мечетата ѝ подражаваха неумело. Ту падаха в мравуняка и разгневените мравки ги хапеха немилостиво, ту захапваха от лакомия лапите си, вместо да ги оближат.

Понякога майка им ги водеше край пенливия планински поток. Там имаше бистри и дълбоки вирове. Старата мечка къпеше мечетата и ги учеше да плуват. Тя обичаше водата, обичаше и да лови раци, особено нощем, когато раците излизаха на сухо край брега. След като се нахранеше, семейството тръгваше към пещерата. По пътя старата мечка обръщаше всеки камък и всеки пън да търси мишки, които мечетата лакомо изяждаха, макар че през това време техните коремчета биваха подути от ядене като мехчета.

Една лятна привечер старата мечка откри диви пчели, чиито медни пити бяха скрити в хралупата на висока липа. Ароматът на мед накара мечето семейство да се облизва под дървото и да се изправя на

задните си крака. Мечката се опита да се покачи на липата. Медът беше високо, а дървото — право и гладко. Изтритите нокти на майката и нейната тежка, застаряла снага я накараха да се откаже от тая работа. Мечката недоволно изръмжа.

Ала най-лакомото от мечетата беше вече на дървото. Леко и пъргаво, то се изкачи по липата. Майка му изрева и блъсна с лапите си дървото, за да го принуди да слезе. Но мечето беше подушило меда и не искаше да чува предупрежденията ѝ.

То бръкна в хралупата и страшно изпищя. Бръмченето на разгневените насекоми изведнъж изпълни вечерната тишина на гората. Пчелите изхвъркнаха от хралупата и ожесточено налетяха на зверчето. Десетина се налепиха на муцунката му и забиха жилата си в нея. Като голяма мъхната шапка насекомите покриха главата му. Мечето започна да скимти и да се гърчи от болки.

Отдолу майка му блъскаше с лапите си липата. Тя му даваше съвети да се спусне по-скоро от дървото. Но мечето не чуваше нищо. То продължаваше да скимти и да се мятта, докато най-сетне се свлече от клоните.

Пчелният рой нападна цялото семейство.

Старата мечка не се боеше. Като наведе грамадната си глава да запази очите си, тя грабна за врата изжиленото мече и с ръмжене хукна към потока. Там тя хвърли мечето във вира, блъсна при него и братчето му и сама влезе вътре.

Налепените пчели плуваха във водата. Студената вода свести мечето и успокои болките му. Но главата му отече и се поду тъй силно, че неговите очички едва се виждаха.

Когато пчелите се върнаха към хралупата, семейството напусна вира и тръгна към пещерата. Напред вървеше старата мечка и ядосано мърмореше. След нея куцаше и скимтеше пострадалото мече.

Една сойка прехвъркваше от дърво на дърво и крещеше, сякаш се смееше, а кълвачът, който беше видял всичко, дълго време пронизливо пищя: хи, хи, хи, хи-ии!

НЕКАНЕНА ГОСТЕНКА

По-голямата част от зимата язовецът прекара в сън дълбоко под земята. Само когато навън грейнеше зимното слънце, той се събуждаше и сънливо примигваше.

Никъде червей не дълбаеше пръстта, никъде не копаеше къртица. Корените на дърветата не смучеха сокове, сякаш бяха вкочанели от студа. Земята спеше.

Язовецът отново потъваше в дълбок сън. Но един ден той чу тъничък гласец от стената на язовината:

— Ставай, пролетта дойде!

Язовецът повдигна шарената си глава. Затлъстялото му през есента тяло беше отпаднало. По неговата остра козина бяха полепнали сухи листа.

— Кой се обажда там? — попита язовецът.

— Не ме ли познаваш? Аз съм — къртицата — каза гласецът.

— А-а, ти ли си? Защо ме лъжеш, че пролетта е дошла?

— Не лъжа — отвърна къртицата.

— Но ти си сляпа и не излизаш над земята. Откъде знаеш какво става там? — попита язовецът и се прозя.

— Знам — каза къртицата. — Макар че недовиждам, аз чувам много подземни гласове. Моите уши не ме мамят. Те долавят и най-слабия шум. Освен това пътувам постоянно под земята. Видях, че луковицата на кокичето се е смалила и нейната кожичка е набръчкана. Това показва, че кокичето отдавна е прецъфтяло.

— Не е сигурно — възрази язовецът. — Не мога да повярвам, че пролетта е дошла. Или искаш да се простудя, като изляза?

— Не чуваш ли ромона на водите? — каза къртицата. — Снегът се топи и пролетните води поят земята. Повърхността е вече стоплена от слънцето, докато тук става все по-студено.

Язовецът усети, че по измършавялото му тяло минават тръпки. Къртицата беше права. Язовината, тъй топла през зимата, сега бе влажна и студена. Капчица вода, увиснала на един корен, лъщеше в мрака като бисерно зрънце.

— Да, имаш право — каза язовецът и погледна капчицата. — От продължителния сън аз съм оглушал. Още не мога да дойда на себе си. Да, време е да изляза навън.

— Сбогом. Пак ще се видим — чу се гласецът на къртицата.

— Не, почакай малко — изгрухтя язовецът. — Никога не си бързала толкова. Аз съм още слаб и не мога да обиколя всички тунели на моето жилище. Кажи ми, моля те, какво става из тях? Няма ли повреди?

— Всичко е благополучно. Но докато ти спеше, в язовината имаше гостенка — рече къртицата.

— Гостенка? Какво искаш да кажеш с това?

— След малко ще разбереш сам — отговори къртицата и започна да копае.

Язовецът се изправи на краката си и бавно се заклати из тъмната дупка.

Изведнъж той се спря и сърдито зафуча. Беше се озовал сред купчина пера и кости. В неговото топло подземие беше хазайничила лисицата.

— Ах, ето какво искала да каже къртицата! — рече язовецът и се залови да изхвърля сметта, защото обичаше чистотата и реда.

Със задните си крака измете навън перата и костите. После, изморен от тая работа и разтреперан от гняв, подаде от дупката върха на муцунката си.

Слънцето грееше топло и весело от синьото бистро небе. Снегът се топеше. Из полето се виждаха кафяви петна земя, белееха се преспи и се издигаше пара. На едно дърво беше кацнала врана. Тя чистеше перата си и лъщеше като въглен. Навред шуртяха поточета и блестяха локвички.

Язовецът легна в меката затоплена пръст на сипея, който се намираше наблизко. Слънчевите лъчи го накараха да изпъшка от удоволствие. Той щеше да задреме, но от върха на сипея се търкулна камъче.

Язовецът трепна и погледна нагоре.

Насам идваше лисицата. В устата си носеше яребица. Червеният ѝ кожух лъщеше на сутрешното слънце, сякаш гореше. Пухкавата ѝ опашка се влачеше зад нея. Тънка и дълга като змия, лисицата бързаше да влезе в язовината и да изяде на спокойствие хванатата плячка.

Очите на язовеца светнаха като зелени камъчета. Козината на гърба му настръхна.

— Сега ще ѝ видя работата! — каза той и остана неподвижен, да не го забележи лисицата.

Щом тя влезе в дупката, той се вмъкна тихичко подире ѝ. Но лисицата го усети и търти да бяга из язовината. Нали беше по-тънка, по-пъргава, язовецът скоро я загуби от погледа си. Той грухтеше яростно и я диреше из тъмните тунели. Най-сетне излезе вън, изцапан с кал, сърдит, зъл. По муцуната му се виждаше кална пяна.

Лисицата стоеше на сипея и спокойно ядеше яребицата. Жълтите ѝ очи лукаво се смееха. На челото ѝ бяха полепнали няколко пера.

— Крадла! Скитница! — изквича язовецът и тозчас я погна.

Лисицата взе в уста остатъка от закуската си и с един скок се метна на една скала, която стърчеше над сипея.

— Няма смисъл да викаш — каза тя и продължи закуската си.

Язовецът обиколи няколко пъти скалата, драска с нокти по камъка. После, като се убеди, че не може да стигне лисицата, сърдито се върна и легна в рохкавата пръст.

Лисицата изяде яребицата, облиза се и изчезна в гората.
Язовецът се успокои и задряма.

СЛЪНЧЕВОТО ЗАЙЧЕ

Недалеч от нашата горска хижа всяка вечер излизаше да пасе красива сърна. Моят другар я наричаше Мирка.

През вечер, през две отивахме да се любуваме на сърната. Скривахме се зад дебелите дървета и оттам гледахме как тя пристъпя с тънките си крака и как се ослушва на всяка крачка.

Една вечер сърната се появи по-рано от друг път. Попаса неспокойно на полянката и се прибра долу, в ниската гъста гора.

— Трябва да се е осърнила — каза другарят ми. — Хайде да намерим сърнетата ѝ. Ще хванем едното и ще го опитомим.

Аз се съгласих. Хареса ми да имаме сърне. И без това живеехме самотно в нашата хижа. Пазехме горите и дивеча и рядко виждахме хора.

На другия ден в зори започнахме да претърсваме ниската гора. Надничавме във всеки храст, край всеки пън. Другарят ми високо подвикваше, защото новородените сърнета, които не могат да тичат подир майките си, не се вдигат. Те се таят в шумата и мъчно се забелязват.

По едно време моят другар си загуби калпака.

— Тю да му се не види! — извика той и се защура да го дири в гъстата трева и къпини, с които беше пълна гората.

Дълго шумя и тихичко руга. Току изведнъж нададе силен вик:

— Ей го-о-о! Дръж!

— Какво стана? Калпакът ли ти бяга? — извиках аз и се затекох към него.

— Сърнето бе, дръж-ж! — изрева той и политна с разперени ръце към един храст. — Тука се скри. Бързо, че ще го изтървем. Ах, дяволчето!...

Претърсихме храста, но от сърнето нямаше следа. Ние не се отчайвахме. Шумяхме наоколо, завирахме се из тревата и закачахме дрехите си в къпините и шипките.

Аз се загледах в един пън. Край него беше изникнала гъста жълта трева. В нея забелязах някакво животинче, притиснато към земята. То беше разперило и четирите си крака, сякаш настъпено и вече смазано.

Светложълти петна като слънчеви капки пъстрееха по гърба му. Доста дългите му уши, прилични на заешки, лежаха свити назад.

— Ела насам. Ела да го хванем — казах на другаря си. — Ето слънчевото зайче.

— Де е, видя ли го?

Моят другар запълзя като котка из храстите. Но сърнето разбра намерението ни. Скочи като пружинка и търти да бяга.

— Дръж! Дръж! — викахме си ние един на друг, падахме, блъскахме се и най-сетне успяхме да го хванем.

Сърнето запищя през носа си като мишле.

Занесохме го в нашата хижа, сложихме го внимателно на пода. Черните му копитца, малки като охлювчета, се плъзнаха по голите дъски. Сърнето се скри под едно легло, а ние започнахме да спорим как да го кръстим. Най-после се съгласихме да го наречем Май в чест на месеца, през който се беше родило.

Още същия ден аз слязох в града да купя биберон. Напълним биберона с прясно козе мляко, сложим го в устата му и нашият Май суче като бебе. Така се отглеждахме.

А то растеше бързо. Към средата на септември тежеше вече осем килограма. Слънчевите петънца по тялото му бяха изчезнали. Май ни следваше като куче и ние го водехме из планината.

Дойде есента. Заваляха първите студени дъждове. Запълзяха мъгли. Горите оголяха. Дебел килим опадали листа покри земята. Край нашата хижа започнаха да минават стада от сърни.

Един ден нашият Май се изгуби. Тръгна с дивите си събратья и не се върна. Търсихме го няколко дни, тъгувахме и най-сетне загубихме надежда да го видим отново при нас.

Настъпи зимата. Големи преспи се натрупаха по хребета на планината. Ние стояхме в хижата край зачервената печка и слушахме рева на виелицата. Вятърът въртеше снега, блъскаше го в прозорците и свистеше в четирите ъгли на сградата. Хижата потреперваше, стъклата звънтяха. Изведнъж някой като че удари вратата.

Ние се ослушахме.

— Нищо няма — рече моят другар. — Вятърът блъска.

— Може да е някой пътник — казах аз.

След малко вратата пак се удари. Ние се втурнахме в коридора. Навън не се виждаше нищо, освен отминаващата мъгла и въртящият се край прозорците сняг.

Като отворихме пътната врата, бурята хвърли в очите ни облак снежен прах. В същия миг нещо се блъсна в краката ни и затрополи по дъсчения под на коридора.

— Сърна! — извика другарят ми. — Май, нашият Май! — добави той и бързо затвори вратата, да не би сърнето да се върне.

Но Май нямаше такива намерения. Той стоеше малко уплашено и ни гледаше недоверчиво, сякаш искаше да отгатне какво го очаква.

Гъстата му козина беше заснежена. Като се отърси, в коридора се разхвърчаха облак снежинки и капчици вода. Той се изплези и облиза върха на горната си устна с дебелилото си черно езиче.

— Ах ти, неблагодарнико! — рече другарят ми и го улови за предните крака, за да не може да рита.

Изведнъж кучето залая в двора на хижата. През гъстите снежни роища ние забелязахме няколко сърни. Грабнахме пушките, но сенките изчезнаха в мъглата. Тогава разбрахме защо се върна нашият Май. Гонен от вълците, той се е озовал край хижата, спомнил си е за нас и е потърсил нашата закрила. Той прекара зимата в хижата, докато се запролети. Тогава пак пое на воля с дивите си братя и сестри.

ПРИЯТЕЛИ

В трънливите храсталаци край едно селце се криеше заек. Някога той имаше другарка — страхлива зайка с тъжни очи. Но ловците я убиха още през лятото, преди да отгледа своите малки. Овчарските кучета изядоха зайчетата и дълго време гониха другаря ѝ. Той се спаси благодарение на хитростта си.

Денем лежеше под някой трън и оттам гледаше как селяните ходят по кривите улички на селото и как децата играят в училищния двор. Нощем слизаше да пасе в нивите, отдето се прибираще, преди да се зазори.

В студените зимни дни заекът влизаше в двора на най-крайната къща на селото. Там имаше разнебитен плевник с продънена стена. В него дремеше стар кон, съсипан от работа.

До миналата година той кон беше орал, беше теглил талига и мъкнал тежки товари дърва. И сега грохналото му тяло бе покрито с белези от рани.

Заекът се вмъкваше през пробитата стена на плевника да се постопли, да изчисти снега от лапичките си и да похапне от сенцето на коня.

Конят го посрещаше с приятелско пръхтене.

— Е, как живееш, приятелю? — питаше той, като го душеше с увисналата си от старост муцуна и го топлеше с дъха си.

— Живея във вечен страх и самотност — оплакваше се заекът. — Боя се от ловците, от лисицата, от соколите и орлите, от всичко... Понякога не мога да мигна от страх. Сърцето ми тупа, тупа...

— Твоята е лесна — отвръщаше конят и в кротките му очи се появяваше тъга. — Ти поне си свободен, ходиш, където си искаш. Пък аз съм все тук, между тия стени. Стопанинът ми излезе неблагодарен човек: вече не ме реше, не ми дава зоб. Ех, кога ще дойде пролетта — да попаса зелена тревица!

— Рано е още за пролетта — клатеше уши заекът. — Да знаеш с какво нетърпение и аз я чакам! Омръзна ми този студ. Нощем вятърът свири, съска, реже като нож и разгаря звездите. Тогава припкам с

всички сили да се стопля. А през деня не смея да мръдна от тръна. Ще ме види някой и ще ме погне. Я куче, я сокол, я някое пастирче. Не мога да разбера с какво съм заслужил тая омраза на всички.

— Похапни си сенце, приятелю — предлагаше конят. — Постопли се, успокой се. Зимата няма да трае вечно.

Заекът оставаше до зори в плевника, а щом се разсъмнеше, избягваше към стръмнината.

Понякога той не се явяваше през цялата дълга зимна нощ. Тогава старият кон се разтъжваше. Той пръхтеше неспокойно и мърдаше ушите си на разни страни с надеждата да чуе тихите скокове на своя приятел. Неговият господар Пешо го хранеше лошо, колкото да доживее до пролетта, та да го продаде на циганите.

Всяка неделя от селцето излизаха ловци. Те пущаха кучетата си към върха на хълма. Заекът оставаше необезпокоен в нищожната ивица почернели храсти. Ала един ден селският писар видя следите му по снега и пушна своята заядлива кучка по тях.

Заекът прехвърли хълма и избяга от другата му страна. Там се намираще широк дол, по чието каменисто корито се пенеха водите на един поток. Нагоре по дола имаше голям вир, сред който стърчеше скала.

Заекът скочи на скалата и се притисна тъй плътно о нея, че стана невидим. Кучката не можа да подуши следите му и се върна.

Така всеки път, щом го погнаха, заекът се спасяваше на скалата. Но и кучката на писаря се научи да го гони сама. Всяка сутрин тя излизаше да го търси над селцето. Дълго време душеше следите му и със силен лай го дигаше от някой храст.

Веднъж, когато тя лаеше разпалено по баира, а нейният стопанин пишеше някаква заповед в селсъвета, заекът слезе към селцето.

Полякът го видя и нададе вик. Секретарят, писарят и председателят на селсъвета — и тримата страстни ловци — скочиха от местата си и се натрупаха на прозореца, да гледат как кучката ще вкара заека в село.

Изплашеното животно тичаше по каменистата стръмнина. То се свличаше като сива топка и едва не се премяташе презглава. На два пъти се опитва да се върне нагоре, ала кучката пресичаше пътя му. Като разбра, че не ще може да й убегне, заекът хлътна в кривата селска уличка.

Отвред го погнаха хора и кучета... Децата, които току-що бяха излезли от училище, с писъци хукнаха след него. Жените нададоха весели викове, а ловците грабнаха пушките си.

Някои бързаха да завардят стръмнината. Други го очакваха на мегдана.

Когато той се появи там, сякаш понесен от вихрушка, сподирен от цяла глутница кучета и деца, посрещна го градушка от камъни и тояги... Полякът изгърмя с револвер по него. Куршумът проби ушите му и леко одраска гърба му. Но това не му пречеше да бяга като стрела.

Той се мушна в краката на писаря, който поиска да го хване, и с всички сили побягна към другия край на селцето, дето се виждаше плевникът. От страх не се помнеше. Съвсем случайно забеляза продънената стена и се пъкна вътре.

Конят усети, че нещо се блъсна в краката му, и се дръпна уплашено. После се обърна и видя своя приятел да трепере от страх.

— Какво има? Гонят ли те? — изпръхтя той.

— Спаси ме! — с мъка рече заекът. — Гонят ме хора и кучета. Чуй ги как викат!...

Конят се наведе и видя капчици кръв по гърба на заека.

— Скрый се в яслата ми! — каза той.

Заекът го послуша. Сви се в яслата като котка.

Кучешкият лай отмина нагоре и скоро престана. Но едно от кучетата влезе в плевника. Тогава конят го ритна тъй силно, че то изквича и побягна навън.

— Ти си спасен! — радостно каза той, когато кучешкият лай замлъкна. Чуваха се само смехът и разговорът на селяните, които си отиваха в домовете.

— Остави ме да полежа още малко тук — помоли се заекът, — боя се, че пак ще ме погнат. Като се мръкне, ще се измъкна незабавно.

— Стой колкото искаш — рече конят и сложи меката си уста върху гърба на своя приятел.

Когато започна да се стъмва, конят наостри уши и бутна с муцуната си заека.

— Трябва да бягаш. Господарят идва — каза той.

Към плевника приближаваха човешки стъпки.

Заекът се повдигна, ослуша се и през дупката избяга навън.

Вратата на плевника се хлопна. На прага се появи Пешо с наръч сено в ръце.

— Какво зяпаш? — извика той, като видя, че конят наднича през срутената стена. — Да не мислиш, че ще те зобя? Да имаш да вземаш!

Той сложи сеното в яслата, удари коня по врата и си тръгна.

Конят го погледна с влажните си очи и тежко въздъхна. Но в себе си бе доволен, че спаси своя горски приятел.

СКИТНИЦА

Добре си живееше малката златка Кунка, докато не бе навършила шест месеца. Майка ѝ носеше храна: дребни птички, съсели, катерици — даваше ѝ да си поиграе с тях, а след това ги разкъсваше и поделеше между четирите братчета и сестричета на Кунка. Но щом малките навършиха шест месеца, старата златка започна да ги гони и хапе. Не ги щеше в тая гора, не искаше дори да ги вижда.

Отначало Кунка бе много огорчена от враждебността на майка си, но скоро се примири и тръгна да скита из планината.

„Ех, и аз не я обичам“ — каза си тя, когато напущаше хралупата на дъба, където беше се родила.

С Кунка тръгна едно от братчетата ѝ, но скоро я остави. Дори се сдави с нея за нищо и никакво. Кунка остана сама-саменичка.

Планината изглеждаше безкрайна. Като море шумяха нейните гори. Високи снежни върхове докосваха небето с белите си глави. Над тях се виеха орли. На изток и на запад, докъдето достигаше погледът, се виждаха ридове и долини.

Кунка скиташе, където си ще. Ту влизаше в тъмните коруби на стари дървета, ту се изкачваше по върховете на букаците и оттам гледаше жълтата месечина и трепкащите между листата звезди. Навред имаше какво да се види — всякакви гъби, жълти и кафяви, чудни зелени мъхове, най-различни лишей по дърветата, горски ягоди и всякакви птички. Кунка не забеляза как остави далеч зад себе си родната гора.

„Имало много по-хубави гори от нашата“ — казваше си тя, като гледаше как се синяят в далечината непознати местности.

Тя не беше опитна в лова на птици и катерици, както бе опитна майка ѝ. Но все пак не оставаше гладна. Нощем край лешниковите горички лесно хващаше някоя малка катеричка или тлъст съсел. Из хралупите се приютяваха птички. Кунка се хранеше обилно. Нощем ходеше на лов, денем спеше. Лежеше свита на кълбо в някое загнило дърво и мъркаше като котка. По този начин изразяваше доволството си.

Но привечер, щом огладнееше, ставаше зла и жестока. Очите ѝ святкаха като звездички из тъмната гора.

Тъй скита тя през цялата есен. Хубаво ѝ бе да се катери по елите, да се спуща в котловините, да дебне сивите улулици^[1], когато призори се прибираше в хралупите. Кунка много мразеше нощните птички, а най-вече бухалите.

През това време боровинките и къпините бяха узрели.

Тя си похапваше до насита от тях. Червеното ѝ езиче, малко като на коте, посиняваше от тъмносиния сок.

Ала ето че се застуди. Горите оголяха. Първите снегове побелиха гребена на планината. Снегът започна да се свлича и към полите. Храната стана оскъдна. Нямаше вече много птички, боровинките преминаха. А катериците и съселите се откриваха мъчно.

Кунка предприемаше все по-дълги пътешествия. Една нощ тя слезе ниско в северните поли на планината и за пръв път чу кукуригането на петлите в една махаличка.

„Гледай как пеят! Какви ли птици ще да са? В гората не съм чувала такива гласове“ — каза си Кунка и без да мисли, вмъкна се в

махаличката. Уличката беше затрънена с високи черни плетища. Хората спяха. Кучетата не се обаждаха. Отвред се носеха непознати миризми, а кукуриганията на петлите цепеха тишината.

Кунка влезе в един двор, вмъкна се в курника и на часа измъкна оттам едър петел. Петелът се разкрещя, но Кунка го удуши и когато го завлече в дола, изяде го на спокойствие. Много ѝ се услади петльовото месо.

„Тук има храна за цяла зима — мислеше си тя. — Аз ще се заселя наблизко. Няма защо да скитам из снеговете.“

И тя се настани в едно кухо дърво сред близката гора.

През деня спеше, през нощта влизаше в селцето и задигаше някоя птица. Кучетата и хората не можеха да я гонят, защото тя бе невидима в тъмнината и не оставяше никакви следи.

* * *

Но ето че снегът слезе от планината и затрупа махаличката. От комините на къщите запуши гъст дим. Из пъртината, която водеше към кладенеца, привечер мучеше добитък. Гората, където се криеше Кунка, сега приличаше на грамадна къдрава дантела.

Една сутрин, тъкмо се беше настанила в хралупата на кухото дърво, Кунка чу стъпки на хора. След малко хралупата закънтя от силни удари. Кунка се изплаши, тозчас се озова на върха на дървото и оттам видя двама души. Те стояха под дървото и гледаха към нея.

Без да губи нито секунда, тя скочи на съседното дърво и като тичаше от клон на клон и събаряше снега, избяга нагоре из планината. Там намери стара хралупа с обгорял връх и се скри в нея.

Мислеше, че се е спасила. Но не се изминаха и двадесет минути, ето че снегът пак захруска под стъпките на нейните преследвачи. Ловците бяха открили следите ѝ. Те идеха право към дървото. Единият носеше голям прът. Той беше висок селянин с овчи калпак. На пояса му висеше къса брадвичка, а на рамото стара пушка. Другарят му беше дребничък, рус. Той съблече вехтото си кожухче, взе пръта от високия ловец и като окачи кожухчето на единия му край, поиска да затули отвора на хралупата. Ала Кунка изскочи навреме, хвърли се от дървото

и побягна в гората. Високият селянин гръмна подире ѝ с пушката, но не я улучи...

От тоя ден Кунка не посмя да влиза в махаличките. Тя се прехвърли в южните склонове на планината, където снегът не беше тъй дълбок. Храната ѝ беше оскъдна — някоя премръзнала птичка, някоя полуизгнила киселица, останала по клоните. Тя все се скиташе и скиташе из засипаните със сняг и скреж гори. Веднъж срещна една от сестрите си, но не я позна и се сдави с нея.

Така живя до пролетта, когато планината отново се изпълни с песните на птиците. Тогава Кунка се завърна щастливо в родната гора, дето всяко дърво ѝ беше познато и дето щеше да роди своите малки.

[1] Улулица — ноцна птица, прилична на кукумявката. — Б.а. ↑

СИВОТО ОКО

Сивото око живееше в един голям град в цинковия покрив на най-високото здание. Там стърчаха две кули, а под стряхата имаше часовник, който светеше нощем.

На покрива се намираше дупка. В тая дупка Сивото око нощуваше. А когато покривът се напечеше от лятното слънце, Сивото око отиваше да спи в градската градина на хлад заедно със своя орляк от петнадесет врани като нея, със сиви глави и със студени бели очи.

Сутринта орлякът се събуждаше и започваше да се кара с другите орляци.

„Га-га, га-га!“ — чуваше се от всяко дърво.

Препираха се кому принадлежат най-удобните клони, къде да отидат днес по плячка или даваха шумни съвети на младите врани, чиито гласове лесно можеха да се различават от гласовете на старите.

Градските чистачи още не са се прибрали, а орлякът вече лети над града. Ето го отива към гробищата. Там са дошли и други орляци.

Накацали са по кръстовете, по паметниците и чакат жените да оставят по гробовете жито, хляб, сладки и да наляят в кандилата дървено масло. Сивото око обича да топи черния си клюн в кандилата. Потопи го, изцапа го, а после го чисти, като го трие в някой дървен кръст или в тревата.

Щом похапнат и гробищата им омръзват, враните отлитат към полето. Там оре някой селянин. Плугът скърца, изравя от земята всякакви червеи и насекоми. Сивото око ги обича много. Важно и гордо крачи тя след орача, а край нея вървят дружките ѝ, върви и старият стогодишен гарван Грабльо с брада под клюна. Върви, върви, па започне да се кланя и да грачи: „Гра-а! Гра-а!“

Към обяд Сивото око се връща в града с орляка. Отива в градската градина да подреме. Хем дреме, хем гледа от дървото какво става долу на пейките, дето са насядали хора. И ако забележи, че някое дете забрави кифлата си, спуща се и я отнася.

Един ден Сивото око беше кацнала върху корнизата на едно здание и оттам гледаше в един отворен прозорец през улицата. Насреща имаше шивашка работилница. Беше празник, дюкянните затворени, а улицата пуста. Нямаше никой освен сенките на къщите по паважа. Сивото око знаеше, че в това време хората обичат да си поспиват. И ето, на голямата работна маса в шивачницата сега лежеше калфата Гочо Гочкин, завит с едно старо палто. Предобед Гочо Гочкин беше получил от село някакъв колет, беше си похапнал и посърбнал, та сега хъркаше. А до него на един стол се белееше голяма буца сирене и самун хляб.

На Сивото око ѝ се искаше да си хапне от сиренето. Откога не е яла такова нещо! Ала не се решаваше да влезе в работилницата.

Наистина прозорецът беше отворен и ако Гочкин се събудеше, лесно можеше да се излети навън. Но на хорските работи Сивото око много-много не вярваше. Всякакви примки могат да ѝ сложат!

Постоя тя на покрива и наднича в шивачницата, мисли, мисли дали да повика другарите си, та да се посъветват как да задигнат сиренето. Пък и те какво ще ѝ помогнат? Не се знае дали ще ѝ дадат да клъвне от него. Не, няма нужда от тях! Ако ще влезе, сама ще влезе. Калфата спи. На горния етаж транспарантите са спуснати. Там живее някакъв дебел мъж с жена си, а по-наляво е стаята на един работник. Сивото око отдавна познава всички обитатели на тая улица. Дори

слепият продавач на гребени и на карфици, който стои делничен ден до безистена, ѝ е познат. Но тя иска да се увери, че освен Гочкин в работилницата няма никого друго, че няма там, да речем... котка.

След половин час Сивото око се реши, хвъркна от корниза и безшумно кацна на прозореца на шивачницата. Завъртя глава и се послуша. Гочкин спеше и хъркаше. На носа му бе кацнала муха. Отвътре миришеше на платове, на ютия, миришеше и сиренето.

„Е, няма що, трябва да се влезе“ — каза си Сивото око и скочи на стола.

Започна да кълве сиренето. Едното ѝ око гледа сиренето, другото гледа навън.

Буцата беше голяма, та Сивото око не можеше да я отнесе, но откъсна от нея едно късче и отлетя на корниза да го яде. Лапа, лапа, изтри човката си и пак се върна. Тъкмо открадна друго късче, ето ти насреща ѝ нейният вранчок.

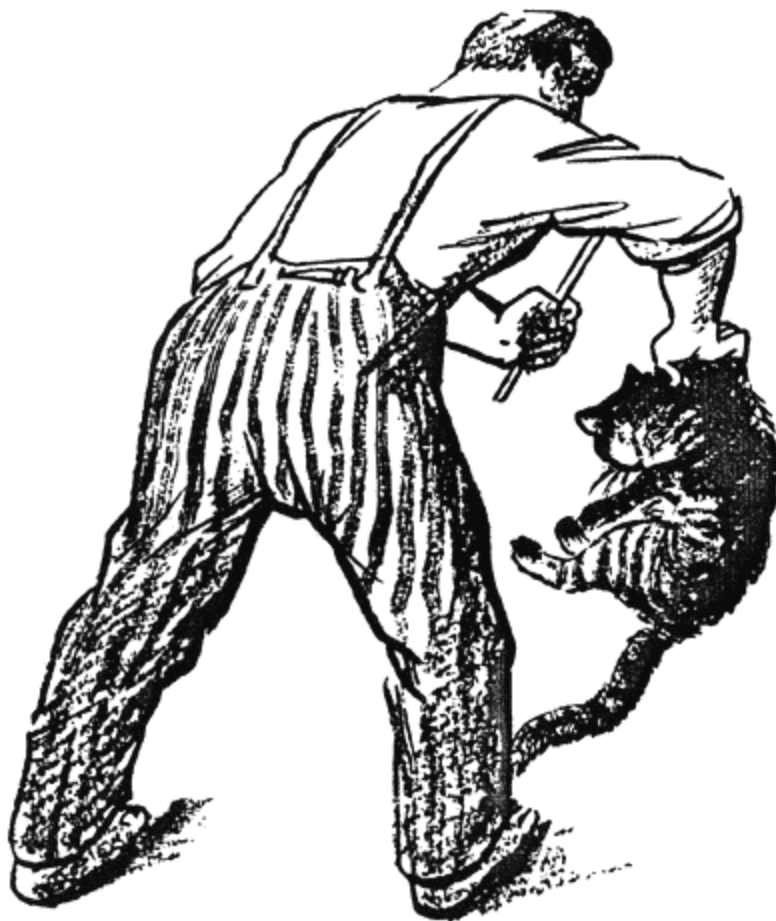
Нямаше време да се скрие, па и не можеше. Вранчокът разбра всичко. Тя му даде да си хапне от нейното сирене. Двамата се разговориха на корниза, похвалиха вкуса на сиренето и весело загледаха в шивачницата. После вранчокът влезе на свой ред, а след малко на корниза се събраха шест врани. Влизат и мъкнат.

Сиренето стана на късченца, надробено като за попара. По едно време на стола възникна бой между враните и ето че се събуди старият котарак, който спеше в непотребните парцали в ъгъла.

Наостри уши, видя враните и започна да се слага по пода. Дебне, очите му лъцят като въглени.

Сивото око беше кацнала на пода и докато другите врани се биеха на стола, тя кълвеше разпиляното сирене. Тъкмо се гласеше да излети навън с една по-голяма бучица, нещо скочи отгоре й...

Старият котарак я беше хванал в лапите си.

Сивото око изкрещя грозно, обърна се и клъвна котарака по очите. Котаракът беше стар, затлъстял от леност. Той я пусна да запази очите си. Сивото око размаха крила, но котаракът пак подскочи и отскубна опашката ѝ. Криво-ляво Сивото око се отърва. Излетя на улицата разперушинена и чорлава. Дълго време хвърка и кацна на своето здание.

Постоя тя на покрива, огледа се, гракна дрезгаво два-три пъти и тръгна да ходи. Върви, ама куца. Котаракът беше ухапал крака ѝ. И опашката ѝ липсваше.

Гочо Гочкин се събуди привечер и като видя, че сиренето е изядено, хвана котарака за врата и го наби.

Сивото око и сега си живее, макар и хрома, макар и без опашка.

СТАРЦИ

Сред селските ливади, по които се виждаше снежец, навалял през нощта, стоеше тъжен и самотен старият щъркел Вежко Белодрешко.

До него пасяха няколко крави и два-три коня. По-далеч, под оголените върби край реката, говедарят Иван беше наклал огън. Наметнат с ямурлука си, той грееше премръзналите си ръце. Сив и лют дим се издигаше към мъгливото и мрачно небе. Из калното поле се носеше миризма на запалени сурови дърва.

Вежко Белодрешко стоеше неподвижен, настръхнал от студа. Перата му бяха оцапани и смачкани, а дългият клон лежеше на гърдите му като голям червен орден. От време на време Белодрешко трепваше, поглеждаше към земята, сякаш търсеше да клъвне нещо, и пак замираще.

Откъм върбите долетя гарван. Той видя щъркела и кацна до него. Белодрешко го изгледа и кимна с глава вместо поздрав.

— Какво си останал така? — попита гарванът. — Защо не си заминал?

— Остарях! — отвърна тъжно щъркелът.

Гарванът погледна към кравите, отърси се и дрезгаво каза:

— И аз съм вече стар. Тая пролет навърших 102 години, но все имам сили. Колко много нещо съм видял през живота си!...

— Ти стоиш все тук и какво ново си видял? — забеляза щъркелът и се пооживи. — Пък аз съм пропътувал вече двадесет пъти половината земя. От тия места до Египет, през Мала Азия все по брега, все по брега на морето. А оттам — до Капщад край океана. Насам и нататък по два пъти всяка година — есен и пролет — значи четиридесет пъти. Виждах съм черни хора, хора с жълти и тесни лица, всякакви птици и чудни дървета. Ех, колко е топло сега там! — въздъхна Белодрешко и потрепера.

— Не си прав — оскърби се гарванът. — И аз съм видял и патил много. Я си помисли — сто и две години! Вярно, не съм бил в тия непознати страни, но и тук е имало какво да видя...

— Как славно отлитахме — продължи Белодрешко, без да слуша своя събеседник, — как славно отлитахме! Щом дойдеше краят на август, от цялата околност се събирахме в тия ливади всички наши племена: железнишките щъркели, годечките, еленишките... Младите се перчат, горят от нетърпение да потеглят на път. Ние, старите, даваме съвети, гълчим, напътстваме... Изберем водачи, размахаме криле и сбогом, родни места! Летим, летим... оттук през Балкана, през Родопите към Беломорието и кацнем някъде, та побелее от нас. А по пътя се съберем с други ята, докато станем такава дружина, че здраве му кажи. Пък как е синьо южното море, как е топло небето!...

— Хм — обади се гарванът, — ти си видял много земи и морета, но ти не си виждал никога зима, истинска зима, когато студеният вятър реже като нож, а стъблата на дърветата пукат от мраз. И после ти не знаеш почти нищо за миналото на този край. Някога тая равнина съвсем не изглеждаше така. Гнездата си твоите прадеди бяха свили ей там, на върбите. А полето беше друго, не така добре разработено, и хората бяха бедни. Те живееха в ниски и нечисти къщурки, децата им често умираха. Умираха и възрастните, умираше и добитъкът. А сега вече не е тъй. Всичко се промени много бързо — околните села нощем светят така ярко, че ме е страх да гледам лампите по улиците, денем по небето летят самолети и бръмчат много страшно, пътищата са широки и оживени. Да, съвсем друго е сега! — заключи гарванът и се замисли над спомените си.

— Ти поне си живял много — каза щъркелът след кратко мълчание, — пък аз само двадесетина години и сега виждам, че е дошъл краят ми.

— Но защо не отлитна? Нямахте ли сили? — попита гарванът.

— Ние имаме закон — отвърна Белодрешко. — Никой от нас, когато е много стар и не може да прелети грамадното разстояние през моретата, не може да пътува с ятото. И после защо да умра в чужда страна? Тук съм се родил, тук съм отглеждал своите деца и тук е редно да посрещна своя край. Ако бях тръгнал с младите, щях да изостана някъде и да им преча в полета.

— Че ти пътувай сам — каза гарванът.

— Не, ние живеем задружно и аз не мога да се отделям от другите. Ако тръгна сам, доникъде няма да стигна. Ще ме убие някой орел, или ще се удавя в морето — рече Белодрешко и погледна към

реката, където димеше огънят. Той застана на един крак и продължи: — Ако нямахме закони и ред, на които да се подчиняваме, как щяхме да прелитаме всяка година по два пъти големите разстояния? Тая работа не е лесна. И после щяхме да бъдем изтребени от грабливите птици, например от морските орли, които ни нападат често.

Гарванът се замисли на свой ред и нищо не възрази. От ниското небе започна да вали сняг. Полето посивя. Ято диви патици прелетя наблизо и се загуби в лапавицата.

— Къде ще нощуваш тая нощ? — попита гарванът със съчувствие.

— Къде? Пак на старата върба, край селската улица.

— Ех, съдба! — въздъхна гарванът. — И аз ще отида в моето гнездо. А може и вѐн да спя, ей там на върбите. Свикнал съм на студа.

— Аз не мисля за себе си — каза щъркелът, като отпусна свития си крак. — Аз мисля за другарите си. Къде ли са те сега? И дали напролет ще ги видя отново? Все пак ще умра спокойно, защото знам, че те ще се завърнат дружно. Аз живея чрез тях, а ти си съвсем сам.

— Да, прав си. Ние не живеем задружно и това ни прави самотни и нещастни. Ето нà, няма при кого да отида, пък и никой не ще се загрижи за мен.

Кравите тръгнаха за някъде, сякаш не им се искаше вече да пасат. Конете ги последваха. Откъм реката се чу сърдит вик и между гъстата мрежа на снежинките се мярна говедарят, който тичаше насам.

Гарванът размаха криле. Щъркелът се уплаши и хвръкна.

След минутка двете птици се изгубиха над върбите край селото.

ЕСЕННО ПРЕМЕЖДИЕ

Щом гората пожълтя и листата започнаха да капят, кълвачът кацна на едно високо сухо дърво. Там заудря с клюна си тъй бързо и тъй силно, че изсъхналото дърво закънтя като барабан.

Всички птички, които не отлитат на юг, се събраха на дървото.

Първи дойдоха синигерите, следвани от многобройните си роднини — дългоопашатите синигери, върбовите синигери и кралчетата. Кралчетата се гордееха с оранжево-червените си качулки. Те бяха най-дребните от всички останали птички.

Когато птиците се събраха, кълвачът се подпря на твърдата си опашка, изпъчи гърди и каза:

— Гората се оголва от ден на ден. Листата вече не ни скриват от хищните птици. Ето защо ние трябва да се сдружим и взаимно да се пазим. Приемате ли да ви бъда главатар?

— Приемаме — извикаха птиците и вдигнаха такава радостна врява, че една любопитна сврака долетя да види какво става.

Поведена от кълвача, веселата птича дружина запрехвърква от дърво на дърво.

Кълвачът пробиваше кората на гнилите дървета. Оттам изваждаше с острия си език разни червейчета и личинки. След него пълзяха горските зидарки. Те изяждаха това, което той не беше успял да забележи. Синигерите се боричкаха и гонеха по клоните за някое мъничко зрънце. Невидими и тихи, кралчетата търсеха храна по шишарките на боровете и по семената на елите.

Когато наближи обед, птиците ожадняха.

Кълвачът ги поведе към потока, който течеше край гората. В тая минута от шубраците край едно дърво се чу слабичък гласец:

— Не отивайте! Там е опасно!

Птиците се спогледаха изненадани.

— Кой се обажда? — попита кълвачът.

От шубраците се измъкна мъничко кафяво птиче със смешно вирната опашка и с добри черни очички. То пропъзля като мишче и срамежливо се опита да се скрие зад един дънер.

Всички го познаваха. Беше орехчето — най-малкото птиче в гората.

— Ей, дребосъче, как си позволяваш да се шегуваш с нас? — рече строго кълвачът.

Орехчето се смути още по-силно.

— Там има птицелови — измънка то.

— Какви са тия птицелови? — попитаха синигерите.

— Хора, които ловят птиците с мрежи — отвърна орехчето и запърха неспокойно със слабите си крилца.

— Това мъниче лъже — важно заяви кълвачът. — Такива хора няма. Има само ловци. Но те никога не стрелят по нас, защото знаят, че ние принасяме полза на горите, като изтребваме насекомите и техните личинки. Хайде, не му обръщайте внимание! Време е да отлетим край потока.

Птиците хвъркнаха шумно към водата и след малко дружината се разположи в клоните на една висока върба.

Недалеч от потока на хубавата полянка бяха седнали двама души. Един от тях държеше голяма дървена кутия. Другият седеше на един празен чувал. Той пушеше цигара и гледаше към върбата. Двамата си говореха тихичко.

— Сигурно това са птицеловите, за които ни предупреди орехчето — уплашено забелязаха синигерите.

— Това са дървари — отговори безгрижно кълвачът и самоуверено се спусна на земята.

Той подскочи няколко пъти по меката трева, вирна глава и весело повика дружината. Никой от синигерите не се реши да напусне клоните на върбата. Но едно кралче и една чинка, които искаха да минат за смелчаци, кацнаха до кълвача.

Трите птици се упътиха към водата.

Щом приближиха до брега на потока, те се заплетоха в една тънка мрежа, просната във влажната трева. Кълвачът се опита да хвъркне, ала мрежата го дръпна за краката и го събори. Чинката и кралчето пърполеха из коварните нишки и напразно се опитваха да се освободят от тях.

Птицеловите се завтекоха и ги хванаха.

Те ги извадиха от мрежата и ги пуснаха в дървената кутия, където беше тъмно. Вътре цвърчаха уплашено и други птички, хванати преди тях. Птицеловите се упътиха към града. Там продадоха своя лов на един зоологически магазин.

Вечерта птиците се озоваха в телена клетка, в която подхвъркваха и цвърчаха много техни познати. Тук имаше чучулиги, кадънки, щиглеци и два пъдпъдка. Клетката бе сложена зад голяма витрина. Пред нея се спираха минавачи и деца. Птиците се плашеха от хората и се трупаха в най-отдалечените ъгли. Чинката висеше с главата

надолу, хваната с ноктите си за тела, а кълвачът стоеше натъжен на сухия клон, сложен нарочно в клетката.

Когато се мръкна и зоологическият магазин бе затворен, птиците се поуспокоиха. Всички започнаха да мислят как да се освободят от своя затвор.

Чинките предлагаха да изкълват дървените подпори на клетката. Кадънките вярваха, че могат да открият някакъв отвор, през който да се измъкнат. Щиглеците искаха да прережат тела със здравите си човки. Само пъдпъдъците стояха равнодушно и дремеха. Те бяха тук от дълго време и понеже затлъстяха от леност, бяха се примирили завинаги.

След като мисли дълго време умърлушен на клона, кълвачът дигна глава и високо извика:

— Спасени сме! Аз ще пробия тавана на клетката и ще ви освободя от тоя затвор!

Той се залови веднага за работа. С якия си клюн като с длето започна да удря по меката дъска. В скоро време тя беше пробита. Дупчицата, отначало малка, скоро се разшири под юнашките удари на кълвача. След половин час птиците хвърчаха из магазина.

Те кацаха по рафтовете, дето бяха поставени разни препарати — минерали и стъклени съдове, в които трепкаха уплашено златни рибки. Няколко чучела на орли висяха с разперени крила от тавана. Една дропла важно стърчеше зад един сив рибар. Под слабата светлина, която идваше от уличните лампи, птичките се блъскаха във витрината и диреха отвор, за да излязат вън. Най-сетне призори кълвачът проби картоната, с която беше запушена дупката в стената, направена там за тръбата на печката.

С весели чуруликания птиците изхвъркнаха из магазина. Бързо се издигнаха над града и се отправиха към своите родни поля и гори. Само двата пъдпъдъка останаха в клетката, равнодушни към съдбата си.

Сутринта учудените синигери пак чуха гласа на своя предводител да кънти из гората.

— Пак съм тук! Пак съм тук! — викаше той. — Елате да ви разкажа моето прекеждие. Елате да чуете моето геройство.

Зарадвани, птиците се събраха край него и весело го приветстваха.

— Аз съм юнак! — хвалеше се кълвачът, изпъчил гърди.

Той викаше тъй силно, че цялата гора ехтеше от вика му.

— Но си глупак! — обади се слабичък гласец.

Това беше орехчето. То се показва от един храст и изчезна, сякаш потъна в земята.

Кълвачът се засрами и млъкна.

Птиците се пръснаха из гората.

ПРИ ХОРАТА

— Скачай надалеч! — каза кошутата на малкото еленче, което вървеше след нея.

За да му покаже как трябва да скрива следите си, тя скочи със събрани крака. Копитата ѝ оставиха в снега четири дълбоки дупки.

Еленчето я последва.

Когато се озоваха в края на гората, кошутата му заповяда да се спре.

— Ще минем оттук — каза тя. — Това е твърде опасно. По поляната нашите следи ще се виждат съвсем ясно. Но ако заобиколим гората, ще загубим много време. А вече се здрачава.

Двете животни се завтекоха към насрещната гора.

Когато влязоха между високите борове, кошутата избра място за нощуване. То беше малък трап край дънера на стар бор. Тук снегът не беше покрил земята. Сухите борови игли щяха да послужат за постелка на двамата.

Еленчето и майка му подровиха под себе си и легнаха един до друг.

В гората беше тъмно и тихо. Старите борове сплитаха клоните си, приведени от снега. Отникъде не се чуваше звук.

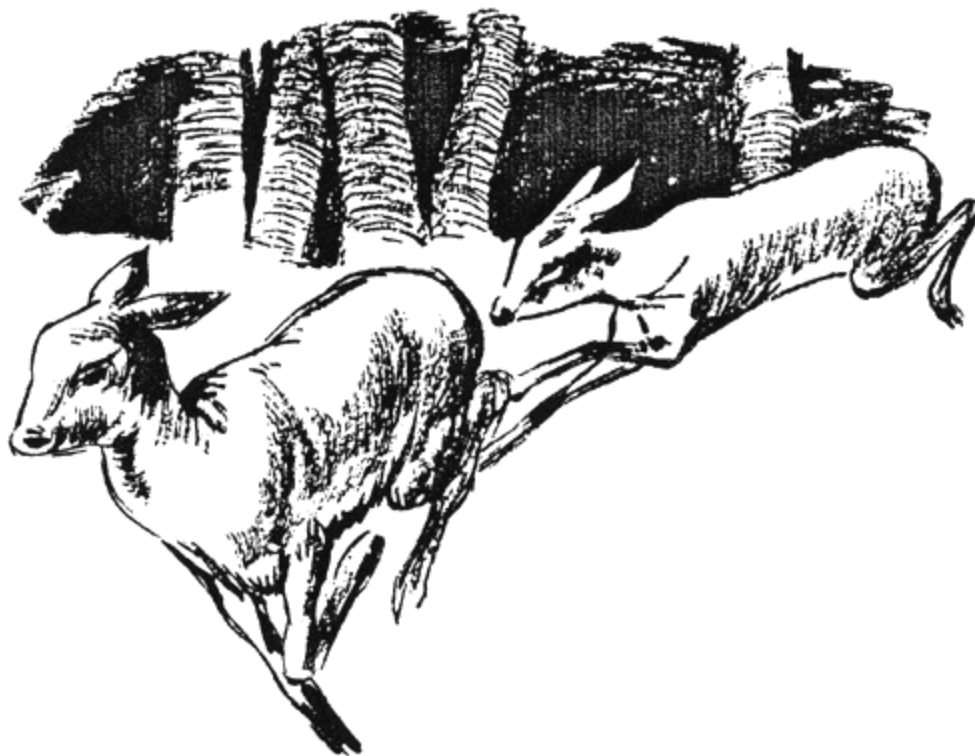
Кошутата облиза мократа си козина. Като се очисти от снега и водата, тя облиза хълбоците на сина си и закачливо го близна по челото. Двамата се приготвиха да спят.

Друг път те излизаха да пасат през нощта, а през деня почиваха. Но сега валеше сняг, опасно беше да се ходи из гората. Наблизо скиташе вълча глутница. Кошутата движеше дългите си уши на всички страни. Големите ѝ очи лъщяха в мрака. Една горска зидарка, която диреше място за нощуване, слезе по стъблото на бора. Като видя еленчето и майка му, тя издаде приятен звук и бързо изчезна към върха на дървото. Оттам се посипа малко сняг.

Изведнъж кошутата издигна глава и помириxa въздуха. Влажните ѝ ноздри широко се разтвориха. В тъмните тунели на гората се мярна сянка.

Кошутата скочи, тропна силно с копитата си и като стрела се понесе през гората. Еленчето хукна след нея. Зад тях тичаха четири вълка и стръвно душаха следите им.

— Гледай да не ме загубиш пред очите си! — извика кошутата.

Те напуснаха гората, защото клоните им пречеха да тичат бързо, и се озоваха в един дол. Няколко камъка, съборени от краката им, се търкулнаха надолу.

Неочаквано върху тях връхлетя нещо тъмно. Кошутата се изправи на задните си крака. Еленчето усети дъха на вълка и чу как изхлопаха зъбите му. Изплашено до забрава, то бягаше с всички сили.

Цели три часа тичаха из планината. От време на време се спираха, слушаха и пак тичаха. Вълците бяха се разделили на две групи. Докато едната ги преследваше, другата гледаше да им пресече пътя.

Снегът отново заваля. В гъстите роища на снежинките не можеше да се вижда надалеч. Двете животни избягаха към долината. Те се надяваха да скрият следите си в потока. Но стръмните брегове ги изплашиха. Тогава избягаха към полите на планината. Там се спряха да

отдъхнат и чуха лая на кучетата в близкото село. Без да се колебае, кошутата се упъти към селото. Еленчето трепереше от умора и дишаше тъй тежко, че хълбоците му се свиваха и разпущаха като мехове.

— Не се страхувай от кучетата и върви след мен! — извика тя на сина си.

Вълците приближаваха.

— Бягай, бягай, мое дете! — молеше се тя на еленчето, което започна да изостава. — Още малко, още малко, и ние ще се спасим.

Все по-отблизо долиташе лаят на селските кучета. Напреде им се изпречи висок трънлив плет. Кошутата подскочи високо и изчезна зад плета. Еленчето се прехвърли след нея. Двете животни се озоваха сред нещо голямо и меко. Някакви животни се разбягаха и преди еленчето да разбере какви са те, силен гръм продъни нощта. Кошутата и еленчето се притиснаха към плета. Кучешкият лай се понесе нагоре към планината, отдето идваха вълците. Изплашени от гърма, зверовете бягаха назад, подгонени от кучетата. След малко наблизко се понесе вик и треперещото еленче видя тъмната фигура на един овчар, който идеше към тях. Ала той не ги забеляза и като свирна на овците, върна се назад.

Кошутата се успокои. Тя разбра, че са скочили в една кошара сред стадо овце.

Преди да се върнат кучетата, тя и еленчето прескочиха трънливия плет на кошарата, заобиколиха селото и поеха към близката гора, единственото място, дето можеха да живеят свободно и щастливо. В тая гора рядко слизаха вълци.

ПОД СНЕГА

Сред полето се простираше дълъг и трънлив слог.

Всяка пролет в гъстите бодливи клони на неговите храсти виеха гнезда десетина птички и техните нежни песни веселяха полето. Буйните ниви скриваха слога от хищниците, а острите тръни убождаха всеки, който навлизаше в тях.

През есента, когато птичките бяха отгледали малките си, тоя слог продължаваше да закриля дивите животни и птици. Невидими и плахи, тук идваха яребиците, изплашени от сокола. Криеше се и един мустакат заек. Той имаше сериозна и същевременно глупава муцуна и както всички зайци, беше късоглед. Най-сетне тук живееше и таралежът — самотен и мълчалив, както винаги.

Една сутрин в края на есента, когато цялото поле беше вече изорано, Тарльо се прибра в слога и веднага се залови да копае. Той имаше мрачен вид, сякаш го бе сполетяла голяма беда.

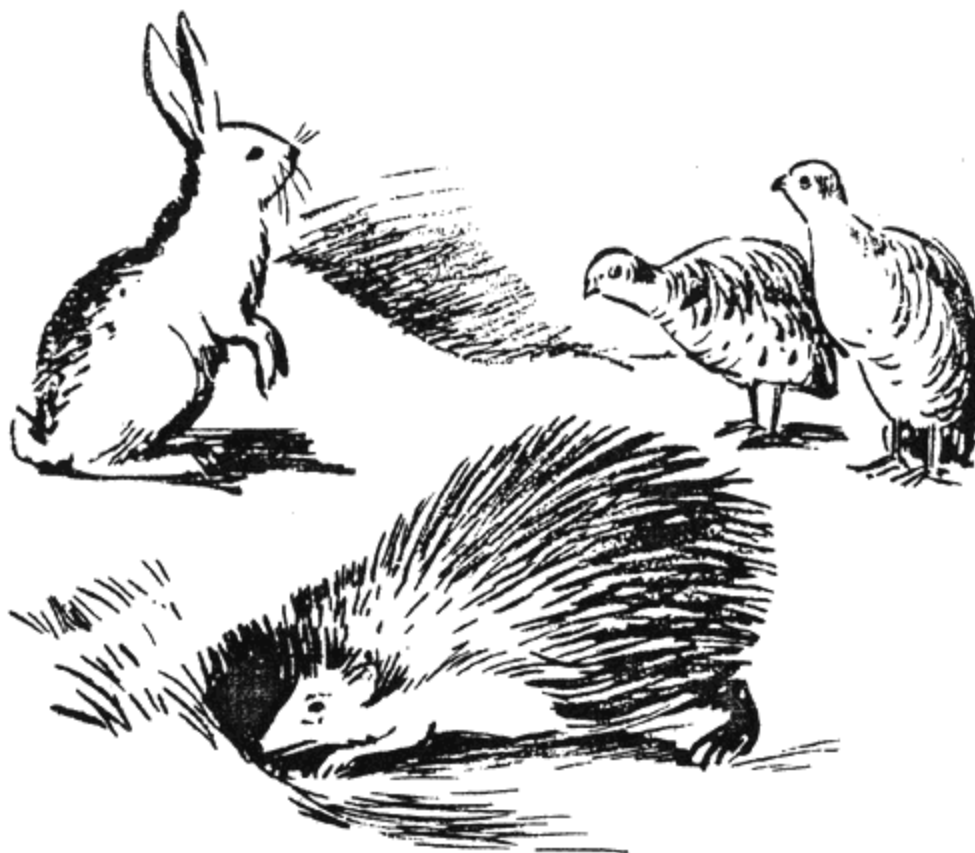
— Какво ли го е прихванало? — питаха се яребиците. — Дали е подушил мишка, та иска да я изрови, или някой го гони?

— Никой не го гони — обади се заекът, който лежеше наблизко под един трън. — Ииска да ни зачуди и да си даде важност.

— Аз ще го попитам — каза една млада яребица. Тя се отдели от дружките си, отиде при таралежа и учтиво го поздрави.

— Другарю Тарльо — изчурулика тя, — да не ви заплашва някаква опасност? Защо ви е тоя трап?

Таралежът продължаваше да рови с яките си крака. Той беше успял да се зарови в земята до половина.

— Другарю Тарльо — повтори яребицата, като помисли, че той не е чул думите ѝ.

Настръхнал и кален, таралежът се измъкна навън, изгледа я сърдито и изгрухтя:

— Какво искаш?

— Да не би да ви заплашва опасност... Защо копаете?

— Питай другите! — извика таралежът. — Питай оня мъдрец, заека, който се хвали с дългите си крака. Той знае всичко. Пък най-сетне, ако си толкова недосетлива, помириши въздуха. Не усещаш ли, че ще завали сняг?

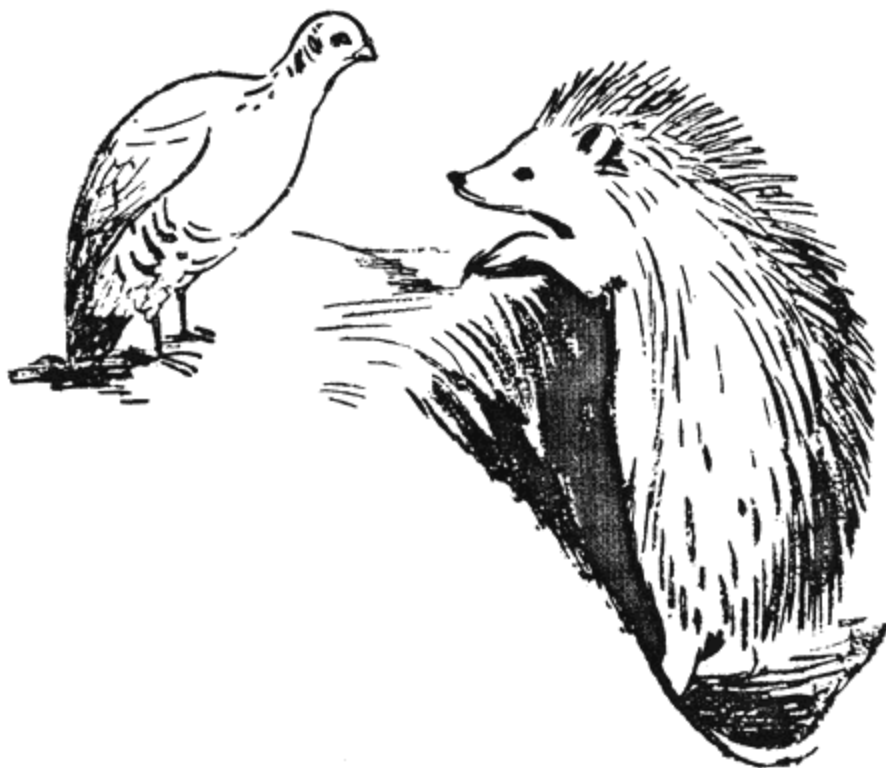
— Аз нямам обоняние и не мога да помириша въздуха — каза смутено яребицата. — Освен това не знам какво е сняг.

— Остави ме тогава на мира! — изръмжа таралежът и продължи работата си.

Изплашена и оскърбена, младата яребица се върна при другите.

— Той казва, че идва сняг. Какво нещо е снегът? — обърна се тя към една едра яребица, която лежеше кротко.

— Нима ще завали? — разтревожи се старата яребица. — О, снегът е бял дъжд, много студен и много опасен за нас. Вие не го знаете, защото се излюпихте тая пролет. Дано той не завали толкова рано!

— Оставете тоя грубиян — обади се заекът. — Той винаги пророкува нещастия, защото характерът му е мрачен. Така е, разбира се, когато се родиш грозен и с отвратителни бодли!

Всички млъкнаха. Ноемврийският ден беше тъмен и студен. Над далечната планина бе паднала мъгла. От ниското небе ръмеше. Яребиците се събраха на купчинка да се топлят. Заекът дремеше под тръна. А таралежът беше потънал в дупката, издълбана в слога.

Привечер небето стана оловносиво. Долетяха първите снежинки, смесени с редки капки дъжд. Заекът отиде да пасе в нивите, но скоро се върна премръзнал и изкалян.

— Лошо време, брей! — оплака се той, като гладеше мустаците си и отърсваше кожухчето си от снега. — Ако знаех, че и тая година ще дойде работата дотам, щях да си изкопая и аз някоя дупка. Но здраве да е, това ще стане догодина!

Снегът се засили. Снежинките падаха от небето на гъсти роеве. Полето побеля. Само тръните останаха да се чернеят. Но ето че и по тях започна да се лепи сняг. Студен вятър замете полето. Земята замръзна. Над храстите се образува малка пряспа.

Изплашените яребици се гушеха в слога и тревожно се споглеждаха.

— Как ще намираме сега зърна? — питаха се те. — Земята стана твърда и не може да се рови. А в бялото поле нашите врагове лесно ще ни забележат. Горко ни!

— Не бойте се, деца! — ободряваше ги старата яребица. Тя беше преживяла две зими и не се страхуваше от снега.

— Снегът ще ни затрупа! Ние ще умрем под него — пищяха младите.

— Напротив, той ще ни стопли — успокояваше ги майка им. — Докато настъпи нощта, ще имаме топли жилища.

Пряспата над храстите растеше. Скоро тя се надвеси над яребиците като свод. Леденият вятър не можеше вече да проникне под тръните и птиците престанаха да треперят.

— Виждате ли колко топло стана сега? — каза старата яребица. — Но какво ли прави нашият приятел, заекът? Дългоухов, Дългоухов — извика тя, — добре ли сте?

— Много съм добре — обади се заекът. — Само че не мога да заспя. Лоши сънища сънувам. Все кучета ме гонят, все ловци ме стрелят. Неспokoйна ми е натурата и такъв съм си по рождение. Но как е Тарльо? Много ми се иска да знам как е той сега.

— Аз ще отида да го видя — отвърна яребицата и започна да се провира между заснежените тръни към мястото, дето се беше заровил таралежът.

След малко се чу нейният уплашен писък.

— Че той е умрял, горкичкият — пищеше тя, — как се е свил, как е вкочанясал нещастният!

Сърцето на заека се обърна. Колкото и да не обичаше таралежа, той се нажали. Разцепената му горна устна затрепера.

— Сигурна ли си? Може да не е умрял, може да е заспал дълбоко — извика той.

— Не, мъртъв е, мъртъв, не диша — обади се яребицата.

Младите яребици мълчаха от уплаха. После една по една отидоха при майка си да видят таралежа.

Заровен в пръстта и почти закрит от снега, таралежът едва се виждаше. Бодлите му се показваха между сухите листа и бучиците земя. Той приличаше на изкалян корен.

За да се увери, че е мъртъв, една яребица разрови край него и го клъвна. Пръстта се раздвижи, сухите листа зашумяха и Тарльо се измъкна навън. Изненаданите яребици се отдръпнаха настрана.

— Бездомници! Безделници! — разфуча се таралежът. — Как смеете да ме будите! Махайте се оттук... Да не ви виждам, да не сте посмели... такива, онакива!

— Ние помислихме, че сте умрял — оправдаваха се смутените яребици, — ние не знаехме...

— Ще ви науча аз вас! Не ви е срам! — грухтеше таралежът.

Дълго време яребиците го чуваха как сърдито ръмжи. След това той млъкна. Беше се заровил още по-дълбоко в своята дупка.

— Хи, хи, хи! — смееше се заекът и самодоволно сучеше мустаците си. — Ей, че грубиян! Нали ви казах, че не е умрял, а само заспал. Много ви трябва да го съжалявате.

Посрамените яребици скоро забравиха неприятната случка и се развеселиха. В тяхното бяло жилище беше топло и тихо. Снегът отдавна беше затрупал полето. Виелицата беснееше навън и дигаше големи облаци снежен прах. Сутринта фъртуната отмина. Светлината на деня проникна през снега.

Пръв се събуди заекът. Той се надигна, проби снега и погледна навън.

Млечнобялото поле беше зачервено от зарите на сутрешното слънце. Върховете на далечната планина се издигаха в синьото небе като грамадни преспи.

Една след друга яребиците се измъкнаха под тръните и хвъркнаха към шосето да си дирят храна. Само заекът остана в слога. Той щеше да го напусне през нощта под закрилата на тъмнината.

КУКУВИЧЕТО

През месец юни отивах в гората преди изгрев-слънце. Сядах под един стар бряст и слушах как се разбудят птиците. Най-напред се обаждаха чинките, после синигерчетата, синегушките, дроздовете.

Аз наблюдавах гнездото на две синегушки. То беше наблизо в една изоставена от кълвачи хралупа. Женската синегушка мътеше. Мъжкият се събуждаше още когато в гората цареше полумрак. Първата му работа беше да оправи перата си. От нощната влага и роса перушината му се измокряше. През моя далекоглед наблюдавах как чисти опашните си пера. Той ги прекарваше през човката си едно по едно, после редеше перушината на гърдите си. Трудна работа беше тя! Ние имахме панталон, риза, вратовръзка, шапка, палто, чорапи, обуца — всичко седем-осем предмета, а птиците имат стотици пера. Как се слага в ред такава дреха? Но птиците са чевръсти и търпеливи. Синегушката се тресеше, разперваше като ветрило малката си ръждивочервена опашка. Най-после всяко перо отиваше на мястото си. Синегушката протягаше крилцата си, сякаш се прозяваше, въртеше главичка насам-натам и тихичко издаваше един нежен звук. Той се отнасяше за другарката ѝ.

— Какво, будна ли си? — негли питаше тя.

През това време в гората ставаше светло. Можеше вече да се дири храна.

Една сутрин, когато стоях под стария бряст, над гората прехвъркна авлига и кацна на бряста.

— Фиху-фиху! — изсвири тя.

— Уит, уит-т! — радостно отвърна синегушката на авлигата.

Двете се познаваха от Африка, където бяха прекарвали зимата.

След като се поздравиха, синегушката слезе на земята. Там хвана една гъсеница и я отнесе на другарката си. После се загуби за кратко време и пак се върна на клончето си. Беше се нахранила и запя:

— Уийт-уийт, ци-и-и, тю!

Авлигата ѝ отговаряше от бряста:

— Фи-у-лию!

Някъде далеч кукувицата повтаряше бързо:

— Ку-ку! Ку-ку! Ку-ку! — сякаш се опитваше да свири на окарина.

— Фититититютю-ю-ю! — пееше една чинка. А дроздовете свиреха така гръмко и тъй изкусно, сякаш надуваха мънички флейти.

Слънцето вече се гласеше да изгрее. Свраките цвърчаха и летяха насам-натам, гарваните се готвеха да отлетят към покрайнините на града, а сойките тихичко прехвъркваха от дърво на дърво да дирят яйцата на мирните птички. Изведнъж край мене се стрелна сива птица, не по-едра от гълъб. Тя приличаше на ястреб. За кратко време в гората настъпи тревога. Така измина час, два. Авлигата хвъркна от бряста и край мен остана само мъжката синегушка.

Тя донесе още една гъсеница на другарката си, после се загуби някъде. Тогава от хралупата изхвъркна женската синегушка — сивичка, скромна. Само опашката ѝ бе сиво-червеникава като на мъжкия. Повъртя се на едно клонче и започна да си оправя перата. Цяла нощ бе лежала над яйцата. Сега ѝ се искаше да се подвижи и да лети. Като оправи перата си, хвъркна и се изгуби от погледа им.

Аз продължавах да стоя под бряста. По едно време в храстите нещо зашава някаква птица кацна там. Дигнах далекогледа, гледам — кукувица. Кацнала ниско, в устата си държи нещо и диша тежко, заморено. Жълтите ѝ очи гледат право в хралупата. Разбрах каква е работата. Кукувицата бе снесла яйце и сега искаше да го сложи в гнездото на синегушките.

Каква хитруша бе тая кукувица! Също като крадец се озърташе с яйцето в човката си и се задъхваше от възмущение. Като се увери, че никой не я вижда, кукувицата разпери ястребовите си крила и кацна до хралупата. Тя едва се задържа върху грапавата кора на дървото, криволяво се намести и през доста тесния отвор пусна яйцето вътре. Преди да го пусне, тя сякаш се поколеба. Види се, размисли нещо, но все пак пусна яйцето и доволно отлетя из гората.

Разгледах отвора на някогашната кълвачова дупка. Той беше доста тесен и още тогава си помислих: „Как ли ще излезе едрото кукувиче от хралупата? Май ще стане нужда да разширявам с ловджийския си нож дупката.“ Но тогава не направих нищо и си отидох у дома.

Изминаха се много дни. Все не ми оставаше време да отида при бряста да видя какво става в гнездото на синегушките. Най-сетне намерих свободно време, отидох, но за всеки случай взех острия си ловджийски нож. Какво, мислите, намерих там?

Кукувичето отдавна беше порасло и отдавна би трябвало да излети от хралупата. Но неговото охранено тяло по никой начин не можеше да се промъкне през тясната дупка. То си стоеше вътре и от хралупата подаваше само главата си. Голямата му жълта уста зееше ненаситно, а малките синегушки продължаваха да хранят великанското си дете по същия начин, както го бяха хранили, когато е било малко голишарче. То цвърчеше непрекъснато: „Цирк! Цирк! Цирк!“, блъскаше с крилата в хралупата и страшно се сърдеше, когато забавяха храната му.

Без да обръщам внимание на разтревожените синегушки, аз се покатерих на дървото, разширих отвора на хралупата и измъкнах кукувичето. В гнездото нямаше нищо освен курешки и нито следа от малките синегушки. Кукувичето ги бе изхвърлило от хралупата.

Но колко нахален бе този лаком храненик! Въпреки че беше оперен много добре, той не можеше да лети. Когато го пуснах, кацна на един клон, отвори широката си уста и зацвърча своето: „Цирк! Цирк! Цирк!“

След няколко дни, когато пак отидох в гората, видях двете синегушки край бряста. Никак не изглеждаха разтъжени, че техният храненик ги беше напуснал. Напротив, бяха доволни, че съм ги отървал от грижата да му носят храна, и ако можеха да говорят, биха ми благодарили за това.

НЯМА ЩО

Взех си белята с един врабец и сега не мога да се отърва от врабци.

Една зимна вечер, когато четях в кабинета, нещо удари в прозореца. Отворих едното крило, гледам, на заснежения корниз лежи полумъртъв врабец. Внесох го вътре. Врабецът се свести, погледна ме с черното си око и кацна на полилея. Рекох си: „Нека пренощува там. Утре ще го пусна“ — и отидох да спя.

На другия ден си спомних, че имам хубав кафез. Реших да задържа моя гостенин до пролетта. Защо да мръзне през зимата? И тъй направих.

Отначало врабецът се блъскаше в кафеза — искаше да излети на свобода. После свикна. При мен е топло, храна има в изобилие. Започнах да го уверявам, че и аз съм врабец. Провирах си пръста в кафеза, той го кълве. Отварям вратичката, хващам моя пленник, говоря му, дразня го, пущам го да лети из кабинета. Щом разбра, че в тая игра за него няма нищо опасно, врабецът взе да се бие с мен здравата. След месец се убеди, че и аз съм врабец, само че по-голям. Затракам ли с пишещата машина, той кацне върху буквите и ми пречи да пиша. Прогоня го, кацва на главата ми. Легна ли да почивам, той е на рамото ми. Кълве ми ухото или ми поци брадата. Много му харесва една стъклена кутийка със златни ръбчета. Щом я видеше, настаняваше се отгоре ѝ, сърдеше се, цвърчеше.

Тъй вървяха нашите работи. Той се охрани, натежа. Сам влиза и излиза от кафеза. Вкъщи ме следваше навред. Понякога се крие някъде и трябва да го търся. Погледнеш, отишъл зад вратата — някой ще отвори и ще го премаже. Колко му е душичката.

Когато се запролети, тържествено го пуснах. Излетя като куршум право на тополата. Обаче на другия ден кацна на корнизата. Отворих прозореца и го поканих да влезе. Не иска. Гледа ме дяволито, поглежда кафеза вътре и сякаш ми казва: „Минах само тъй, да видя още ли си запрян тук. Всичко живо е навън, а ти продължаваш да стоиш в твоя кафез.“

Той беше много зает по това време. Виеше се с другите врабци, постоянно чуруликаше и се перчеше с вирната опашка. Врабките влачеха перушини и сламки под стрехите, виеха гнезда. Един ден моят приятел се вмъкна в кабинета през отворения прозорец и задигна памука, с който се готвех да си изчистя цигарето. Отнесе го под една стряха. Втори път отмъкна парченце хартия.

През май не се вести нито веднъж. Мина лятото, аз забравих за него, но щом падна сняг, пристигна. Скача по корниза, източва шия, поглежда през стъклото. Тук ли съм, чукам ли на машината в моя кафез. Черните му живи очички сякаш ми казват: „Кълвеш, а, кълвеш? Дай и на мен!“

Натроших му хляб върху корниза. Излапа го и отлетя. А преди да мръкне, доведе цялото си поколение. Три пъти по дванадесет врабчета колко правят? Цял взвод — все негова челяд. Той стои храбро до прозореца и чака да раздам дажбата, пък синчетата и дъщеричките стоят на оголения кестен. Чистят си човките, предвкусват трошичките и ми показват, че са готови. Баща им е сигурен, че щом машината трака в кабинета, аз кълва. А щом кълва, ще кълват и те. Но тая работа не остана скрита за другите врабци и сега на прозореца ми се събира цял орляк. Че и гугутките се научиха. Казвам им: „Голяма работа ми отворихте, бе, гладници!“ Но те не ме разбират. Щом имаш — давай! Щом кълвеш, давай и на нас!

Прави са. Няма що, трябва да давам.

ЗА НАЙ-МАЛКИТЕ

КЪЩИЧКА ПОД СНЕГА

Дойде есента. Заваляха дъждове. Задухаха ветрове. На заека му омръзна да студува. Доця му се под покрив да живее. Тръгна из гората да дири подслон.

Стигна до един стар дъб. Почука на кората веднъж, дважд и попита:

— Живее ли някой тук? Аз търся дом!

Отвори се една вратичка. Показа се главичка. Катерицата помисли и каза:

— Направи си в дъба къща. Ще ми станеш съсед. Ще живеем в дружба занапред!

Заекът я послуша. Задраска с нокти, загриза със зъби — дупка ще дълбае, в дъба ще живее.

Не щеш ли, наблизо кацна Сойка. Видя Зая, закрепця. Сто свраки събра. Нападнаха заека. Прогониха го от дъба.

Тръгна Зайо омърлушен из гората. Разбра — в дърво не се живее. Ще трябва другаде да се подслони. На някое скрито място, де няма зверове, де няма врагове. Вървя, вървя, пред къщичка се озова. Почука на вратата веднъж, дважд и попита:

— Живее ли някой тук? Аз търся дом!

Излезе Ежът. Покани Зая жилището да разгледа, отвред да го огледа.

Вътре топло и приятно. Ни вали, ни духа. Сладко може да се спи. Всякакви удобства — постели меки, килимчета и дюшеци.

Ежът нагости Зая. Съвет му даде:

— Остани при мен. Ще живеем братски в мир!

Остана Зайо при таралежа. Живя с него ден, два, три. На четвъртия дойде Лисана. Разби вратата. Събори стената...

Ежко се сви на кълбо, покри се с бодли. А Зайо изскокна вън като стрела...

Заподскача из гората. Размишлява:

„И такава къща не е за мен. Трябва да дирия здрав дом. На някое скрито място, де няма зверове, де няма врагове.“

Насреща му пещера тъмнее. Почука на скалата веднъж, дважд и попита:

— Живее ли някой тук? Аз търся дом!

Отвътре се обади глас:

— Влизай без покана. Бъди ми гост!

Горската сова замижа с едното си око. Изслуша мъдро Зая и отвърна:

— Живей с мен. Аз прекарвам тук по цял ден!

Остана заекът в пещерата. Живя ден, два, три. На четвъртия пристигна Мецана. Зарева, размаха страшни лапи. Глава замята. Прогони ги, па легна да спи сама...

Разбра Заяо — и в пещера не се живее. Ще трябва свой дом да си строи. На някое скрито място, де няма зверове, де няма врагове. Вървя заекът, вървя. Цяла нощ го дъжд валя. Осъмна в дола. Гледа — здраво жилище в брега.

Почука на стената веднъж, дважд и попита:

— Живее ли някой тук? Аз диря дом!

Дебелият стопанин се показа. Изслуша Зая. Почеса се по тила, па отсече:

— Не влизай! Не нанасяй смет! Вземи от мен съвет. Направи си дом ей там в брега. Копай, сложи основи! Забий подпори и гради зид по зид!

Послуша заекът язовичия съвет. Залови се на работа. Стаичка изгради. Прозорец й постави. Издигна комин. Тавана обкова. Сред стаята сложи стара гъба вместо маса. Столове нареди, дома си подреди. Паякът му изплете завеска. Горската мишка коренишка килим му изтъка. Кълвачът издяла закачалка, пробви ключалка.

Заживя Заяо щастлив. Живя седмица, две, три. А на четвъртата се случи беда. В къщи се вмъкна Порът, стар разбойник. Нападна Зая на кревата. Сънят му прекъсна. Половин ухо му откъсна...

Отърва се заекът, но остана без дом. Избяга пак в гората. Мисли, разсъждава:

„Добре, че влезе Порът, а не Лисана... Скрито място трябва да се дири, де няма зверове, де няма врагове.“

Не щеш ли — напреде му селце.

Примъкна се Заяо край един плет на сушинка. Гледа — зад плета колиба. И хубава, и здрава. Почука на вратата веднъж, дважд и попита:

— Живее ли някой тук?

Домакинът изръмжа, излая. Погна грозно Зая. Гони го по баири и рътлини. Най-сетне му омръзна да лае. Остави го, в селцето се върна.

Зимата дойде, сняг заваля. Вредом побеля. Остана заекът без подслон. Легна под един трън в полето. Зъзне, размишлява:

„Сега накъде? Навсякъде зверове, навсякъде врагове... Разбра се — ще се мре!“

Поплака си заекът, поплака, па заспа от умора под тръна.

През нощта снегът валя, валя. Затрупа гори, затрупа поля. Навред насипа, и тръна засипа. Събуди се заекът. Що да види? В бяла къщица лежи. С бели стени, с бял таван, от никого не кован. Няма маса, стол, ни печка. Няма дори вратичка. Но вътре топло, светло. В къщичката нито вее, нито духа.

Зарадва се Заяо. Зашъта.

Направи си под снега врата. Душник в покрива издълба. Ледени стъкла постави. Нищо не забрави. Па се разположи в своя дом. Нощем скита за храна, сутрин се прибира. Следите си крие, никой къщата да не открие. Така доживя до пролетта, на скрито място, де няма зверове, де няма врагове...

ГОРСКИ ЧУДЕСА

В Балкана има тъмна пещера. Буйна папрат и росен здравец я закриват. Нито пътечка, нито път се виждат из вековната гора. Само бистър поток шумоли, хлад и тишина цари.

В тая пещера живееше мечка с мече.

Понякога мечката отиваше далеч я дренки да бере, я риба да лови. На мечето заръчваше да не излиза от пещерата. Може да го срещне вълк, ловец да го зърне, отровна змия да го клъвне. Че и дървари със страшни брадви скитат в планината. Ще хванат Мечо, ще му окачат на носа халка. Ще го заведат в село хора да играе на мегдана, децата да весели.

Мечо не смееше глава да подаде навън. Но веднъж надникна.

— Бре, то било същинско чудо из гората! Навред топло слънце грее и какво небе синее! По него бели облаци пълзят, птички пеят, цветя цъфтят, ручеи ромолят.

Мечо реши да се разходи и скоро да се прибере, майка му да не разбере.

Ето го в ручея нагазва и сам си приказва. Върви и надире не поглежда. Мина през усои, през шубраци се промъкна. На една поляна пасяха сърна и сърне.

Зарадва се Мечо, че вижда другари. Поздрави, поклон направи. Ала сърните го гледаха със страх. Сърнето се разтрепера, старата сърна дигна крак. И дордето Мечо разбере какво ще прави, тя така го ритна, че той се търкулна презглава чак в дола.

Не щеш ли, там под един стар дънер тъмнееше дупка. Мечо се навря в нея. Слуша — някой хърка в тъмнината. Гледа, нещо се сивее. Една глава в мрака се белее.

— Ах, това е вуйчо Язо! — реши Мечо. — От година мама все за него ми хортува. Тъкмо сгода да му се обадя, роднинската си почит да покажа.

Зарадва се Мечо, сладко заговори. Пък стопанинът като скочи, като зафуча. Показа острите си зъби, погна Мечо, дигна страшна врява, изхвърли го на зелената морава... Тича Мечо из Балкана. Бре, какво му дойде до главата! Уж към дома се упъти, вървя, вървя, но от пещерата ни следа.

Слънцето зайде, нощ настана. Грейна пълна месечина. Черна сянка легна в низините. Дири Мечо пещерата от дол в дол, от рид на рид. Смелост си дава и надежда не губи. Ала де погледне, все усои, все дъбрави непознати.

Кумчо-Вълчо се зададе. С очи святка, със зъби трака. Рипна Мечо на едно дърво, до върха се покатери. А отдолу Вълчо чака... Насам идваха дървари със страшни брадви, с рунтави калпаци. Диреха място за нощувка. Щом ги зърна, Вълчо се уплаши и побягна.

Дърварите окачиха торбите на дървото. Събраха съчки, накладоха буен огън. Сложиха на огъня гърне. Чорба варят, сланина ядат.

Мечо се облизва, преглъща, мляска. Такава вкусна миризма не бе подушвал досега. Търпя, търпя, па току изрева:

— А-уу! А-а!

Дърварите викнаха:

— Мечка! Мечка!

Тъмни гори огласиха. Побягнаха, краката си потрошиха.

Слезе Мечо от дървото. Сланината излапа, с чорбата се опари. От солената сланина ожадня и тръгна към реката. Налока се с вода и седна да размисли — нагоре ли, надолу ли да върви. И гледай как се изхитри!

Реката мъкнеше пън — същинска лодка. Мечо яхна пъна и заплува. От душа се радва, че пътува.

Надолу по реката има воденица. В нея дядо Ради мелеше брашно и приказка разказваше на внука. За стари времена, за минали тегла.

Във воденичния вир пънът се завъртя и Мечо цопна в студената вода. Измокри се, но, гледай ти, сполука — отпреде му пещера. От радост Мечо ревна и влезе вътре, мокрото си руно да суши.

Дядо Ради цял се разтрепера. Скри се с внука си под миндера. А Мечо вътре се разхожда важно. Оглежда всичко, души и мърмори:

— Че каква е тая пещера? В нея всичко трака, чука. Де погледнеш — колела, каиши и чували. Там нещо съска и кънти, бял пращец във въздуха лети. А в един сандък сняг се сипе.

Тук бутна Мечо, там муцуна навря. Ха това колело да спре, ха тоя ремък да пипне, покатери се върху сандъка с брашното и тупна вътре. И нали беше мокър, побеля, на прясна пита заприлича. Зафуча, закиха, изплаши се и щом прекрачи прага, побягна към гората.

Тогава дядо Ради нададе вик, изскочи под миндера. Грабна от стената старата бердана. Два пъти гръмна в тъмнината.

Далеч в гората Мечо легна да поспи, силите си да подкрепи. Но щом засъхна, на хляб непечен заприлича.

В гората новините се разнасят от дърво на дърво, от ухо на ухо. Първа Сойката видя Мечо. Разкряска се — призова птици и животни. Събуди се и Мечо най-подир. Гледа — край него гарван грачи, сврака лети. По едно дърво катерица съсел гони. А горската мишка Коренишка нос подава, всичко наблюдава. Зададе се и кум Вълкан. Зад него Лиса опашката си влече. Дори Григор глиганът слиза от Балкана. Всеки души, тестото търси да си близне...

И гледай сега как Мечо бяга, дано душата си спаси.

— Оле, мамо, що ще става? Кум Вълкан ме приближава. Пък зад него кой не тича, не лети?

Старата мечка пита и разпитва за синчето. Вредом ходи, сълзи рони, щом се зазори, остана без надежда. Край нея в гората се дигна голям шум. Нещо бяло бягаше насам, погнато от Лиса и Вълкан.

Мечката помисли, че бяло агне бяга. Раздрусва се, направи петскока, изпревари вълка. Грабна агнето в страшните си лапи, подуши го и извика:

— Ти ли си бре, сине? Кой те тъй намаза? Умът ми изкара! Чакай да ти кажа как смееш да скиташ, майка да не питаш!

Три плесника му удари и го хвана за ухото, че в реката. Там го къпа, близа, реса и подрежда. Отведе го в пещерата, сложи го да спи и всичко му прости.

Мина много време. Мечо порасна. Стана голям юнак. Дето мине, клони троши, дето стъпи, земята набива. Като ревне, Балкана люлее. Все тлъстее, дебелее и на воля си живее с Мецана в същата пещера, от буйна папрат закрыта, с росен здравец покрита.

СЪБИ

Иван Дългия от Леси хан хвана две мечета в гората. Върза ги с въже и ги повлече към селото. Селските кучета нападнаха мечетата. Едното изхапаха зле и то умря, другото Иван Дългия едва отърва. Не мина и седмица, една сутрин мечето избяга.

Когато пресичаше шосето, натъкна се на цял камион моряци. Те го хванаха и го откараха на своя кораб — да им бъде талисман. Кръстиха го Съби.

Мечето заживя на кораба отначало в голям страх и от морето, и от сирената, и от хората. Щом морето се развълнуваше, Съби пълзеше по палубата и трепереше. После свикна, започна да се катери по мостика, да влиза в спалните и дори долу, в трюма. Най-много обичаше готвача. Стоеше пред вратата на кухнята, докато коремчето му се надуе като тъпан.

— Здравей, Събчо! — поздравяваха го моряците. И всеки го гощаваше с разни лакомства.

Всичко си вървеше мирно и в ред на кораба. Но веднъж Съби видя как капитанът свири на пиано. Хареса му тая работа и един ден се вмъкна в салона. Пианото не беше заключено — само капакът му бе затворен. Съби дълго го драска и най-сетне го отвори. Заудря с лапи по клавишите. Пианото зарева, зарева и Съби с цялото си гърло. Пее.

Довтаса дежурният моряк, натупа хубаво Съби с поясока. Как да не го бие? Цялото пиано издраскал! Съби се оскърби и право в капитанската спалня. Влезе, изправи се на задните си крака, помириса сапуна на умивалника. Сапунът миришеше на хубаво и Съби го изяде. След това се настани в капитанското легло и здравата заспа. След такъв бой винаги се спи сладко.

Надвечер капитанът го изпрати навън и наказа дежурния моряк. Морякът намрази Съби и от този ден всичко тръгна лошо. През нощта Съби му изяде обуцата. Той искаше да изяде самия моряк, но се задоволи само с обуцата му. А на другия ден се вмъкна в склада. Намери десет каси пресни яйца, подуши ги, размисли и реши, че това е друго пиано. Как да не се излъже! Яйцата бяха бели, също като

клавишите на корабното пиано. Съби се настани и започна да свири на новото пиано. Удари с лапа — не се чу тон, само едно прас! — и клавишът се превърна в нещо жълто. Съби го близна и лапна счупеното яйце с черупката. Така едно след друго изпочупи всички яйца и цял изцапан, легна да си почине.

Помощник-готвачът искаше да приготви омлети за обед. Отиде за яйца и се хвана за главата. Боже господи, нито едно здраво яйце в касите! Пък и на пода цяла локва от жълтъци и белтъци! Изтича при готвача и му докладва:

— Тъй и тъй. Нека моряците на обяд изядат своя Съби вместо омлет! Кой ще плаща яйцата? Ще ни удържат от заплатите.

Готвачът хем се смее, хем кипи от гняв.

Доложиха на капитана за новата пакост и той заповяда да се махне мечето от кораба. Да се махне, но как? Корабът бе на път в открито море. Пък и на моряците не им се щеше да се разделят със Съби. Но капитанската заповед е закон — не може да не се изпълни. И на първото пристанище, дето корабът спря, моряците снеха Съби. Той остана при хамалите. Но щом корабът изсвири със сирената и се откъсна от пристанището, Съби се хвърли в морето и заплува. Пухти, плува и реве. Че как тъй ще го изоставят? За него корабът е плуващ остров, на който си живее. Кой ще го храни, къде ще спи, какво ще прави без кораба?

Моряците се натрупаха на кила. Жал им е — Съби ще се удави в морето. Започнаха да молят капитана да спре кораба. Пък капитанът се чумери. Къде се е чуло и видяло кораб да спира за едно мече? Ала и пристанищните работници, и пътниците — всички викат от брега. Няма как! Капитанът заповяда да спрат кораба. Спуснаха лодка с двама моряци и Съби се озова на палубата. Раздруса мокрото си руно, заломоти нещо и близна обущата на капитана.

— Ех, хайде да му простим, капитане! Може пък да се поправи — казаха моряците.

Но Съби си имаше свои разбирания и начини да изразява обичта си. Един от тях беше: щом обичаш някого, трябва да обичаш и неговите вещи. На другия ден той откъсна парадния панталон на капитана и си направи от него легло под мостика. В същото време от общата спалня изчезнаха и чаршафите на двамата моряци, които го извадиха от морето.

— Ох, каква бея си взехме! — викаше капитанът и се питаше как да се отърве от Съби. И намисли. По радиото влезе във връзка със зоологическата градина в София. Искат ли Съби? Ще го приемат ли даром? От градината отговориха, че го приемат с благодарност.

Щом корабът се върна във Варна, моряците сковаха здрава клетка. Сложиха Съби вътре и я предадоха на гарата. Сега Съби е в зоологическата градина, при събратята си. От време на време тъгува за морето, но все по-рядко. Идете да видите какви фокуси прави, само и само посетителите да му хвърлят парче кифла, геврек или бонбон.

* * *

НАКАЗАНИЯТ ЯСТРЕБ

Големият, пепелив ястреб беше се притаил в клоните на стария дъб, оттук стръвно следеше осемте диви патици.

Те плуваха из вира на реката, далече от дъба, но жълтите, остри очи на ястреба виждаха съвсем ясно всички движения на патиците, дори белите препаски по шиите на мъжките и техните красиво завити къдрици.

От сутринта ястребът беше чакал патиците да се вдигнат, за да ги нападне във въздуха, далече от реката, дето те бяха безпомощни да се бранят от страшните му нокти. Ала осемте птици продължаваха да се гуркат все тъй спокойно и весело из вира и безгрижно да се гонят в бистрите му води.

Към обед ястребът се опита да ги принуди да хвъркнат. Той се издигна високо, после се спусна и с фучене мина над реката. Но вместо да литнат, патиците се гурнаха във водата и една след друга се навряха в ниския върбалак край брега.

Ястребът отлетя по течението на реката, сякаш беше се пошегувал и бързаше за някъде. Но щом се закри зад върха на хълма,

той се сниши, мина зад слоговете на нивите със своя хайдушки полет и отново се върна на предишното си място.

Там остана дълго време неподвижен и невидим, впил строгия си поглед във върбалака, където се таеше неговата плячка. Жълтите му зеници се свиваха, той примигваше, сякаш обмисляше нещо.

Неочаквано пак излетя от дъба и като сива сянка се стрелна над високите върби край реката. Закрит зад техните клони, той се впусна право в налягалите птици. Със светкавичното си нападение разчиташе да ги изплаши и обърка. Ала неговият устрем срещна гъстите клони на върбалака, през който не успя да се промъкне. За да не се удари в тях, беше принуден да разпери дългата си опашка. В тая секунда патиците шумно наскочаха във водата.

Разгневеният хищник бе излъган и тоя път. Ала той започна да лети над самия вир и щом някоя патица изплуваше на повърхността да вземе въздух, той налиташе върху нея. По тоя начин беше решил да ги измори.

Една след друга се появяваха и изчезваха изплашените птици. Все по-бързо и по-бързо се нирваха те в дълбокия вир и като си помагаха с крилата си, цепеха водата и плуваха на разни страни. Ястребът виждаше техните ярко оцветени тела как разсичат струящите край тях води и близостта им разпалваше неговата стръвност.

Изведнъж един паток се показа на повърхността, пред самия хищник. Преди да успее да се потопи наново, ястребът го сграбчи за крилото. Патокът закроя и с всички сили се мъчеше да се гурне във водата. От своя страна ястребът се стремеше да го вдигне. Той махаше с широките си крила, за да се държи във въздуха, и се опитваше да забие ноктите на другия си крак в гърба на своята жертва.

Но ето че от дълбочините на вира се показаха останалите патици. С оглушителен крясък, който огласяше цялата околност, те се насочиха от всички страни към техния изпаднал в беда другар. Водата на вира закипя от дружните удари на крилата им. Бризги вода започнаха да обливат ястреба. Патиците плуваха в кръг край него и биеха водата с крилата си. Край мястото на борбата се образува същински въртоп от пяна. Размахващите се крила на ястреба изчезнаха между тия на неговите жертви. Той усети, че потъва. Мокротото му тяло натежа и едва се държеше във въздуха.

Тогава на свой ред той се изплаши и пусна крилото на патока. Ала беше вече късно. Една смела патица го блъсна тъй силно, че той падна във водата. Водовъртежът го понесе. Няколко пъти той махна с крилата си, като се опитваше да хвъркне, после безпомощно ги разпери и плувна във вира...

Събрани на купчинка до брега, изплашените патици все още крякаха и плахо гледаха своя враг, когото водата бавно отнасяше надолу. Ястребът беше жив и неговите свирепи, жълти очи ги гледаха мълчаливо и мрачно. След малко той отново се опита да се вдигне и пак заудря с крила по повърхността. Но тоя път измокреното му тяло бързо започна да потъва.

Патиците го проследиха, докато той се скри под водата, и някак учудени, сякаш бяха се уплашили от своето дело, дълго време гледаха надолу по течението, където отново се мярна сивото тяло на удавения ястреб. После тихо се вдигнаха и отлетяха нагоре по реката.

ВРАГОВЕ

Близо до дола в кантона, край шосето, живееше старият кантонер дядо Ламби. Той беше малко глух и като всеки стар човек обичаше да си подрямва. Край каменната къща, със зелено боядисани прозорци, имаше просторна ливада. В нея се виждаха няколко бели кошера с пчели. Цял ден там кудкудячеха кокошки и гърлено кукуригаха петли.

Веднъж, когато старецът спеше блажено под цъфналите овошки край шосето, лисицата грабна най-хубавата ярка и я отнесе на своите лисичета, скрити в отсрещната гора. Старецът се тюхка, ядосва се, заложи ключа да хване лисицата и сам започна да пази кокошките си с пушка в ръка. Но понеже си посръбваше, скоро заспиваше. Една след друга лисицата отнесе кокошките му. Най-последно тя грабна и червения петел, с който дядо Ламби се гордееше.

Тогава той се закле да я убие. Обходи навред гората да дири леговицето ѝ. Но като не го намери, слезе в дола.

През нощта бе валил буен пролетен дъжд, та по калната, плъзгава земя личеха следите на всяко животно, което беше минавало тук призори.

Старецът се промъкваше между гъстите клони приведен, с поглед, втренчен в земята. Той скоро откри едва видимите пътечки към язовината и видя по тях плоските, дълги следи на язовец.

„Ей че голям заек ходи тъдява“ — каза си дядо Ламби, понеже не разбираше много от следи. Но един клон шибна фуражката му и я събори. Той се наведе да я вземе и забеляза върху влажната глина кръгла, лисича следа и едно червено перо.

Старецът се ухили от радост и бързо тръгна по пътечката.

В това време язовецът лежеше под една голяма плоча, близо до дупката си. Щом чу човешките стъпки, той трепна, послуша се и тозчас се мушна под земята.

След малко от тъмната дълбина на своето леговище той видя зачервеното, старческо лице да наднича от входа на дупката.

— Пипнах ли те, гиди дяволе — мърмореше кантонерът, като си мислеше, че е открил жилището на лисицата. — Гледай сега как ще те

настани дядо ти Ламби!

Язовецът се отдръпна дълбоко под земята и оттам чуваше как старият ходи нагоре-надолу и нещо си мърмори.

Най-напред кантонерът обходи всички дупки и ги запуши с камъни и пръст, като остави само две. На едната застана с пушка в ръка, а другата напълни със съчки и шума и ги запали.

Лютив дим изпълни дупката. Язовецът кихна и отстъпи в най-отдалечените кътчета. Но димът проникваше навред. Тогава, за да се запази, той издигна стена от пръст между себе си и дима.

Ала старецът бе упорит. Щом огънят не помогна, взе търнокоп и до вечерта разкопава язовичата дупка. Подземните входи все пак сякаш нямаха край. Той копа все по-упорито, но нито веднъж не достигна лисицата, която в това време спокойно лежеше в гората. Галериите отиваха все по-дълбоко в брега на дола. Най-сетне нарами търнокопа и си тръгна.

Дълго време язовецът се вслушва във влажната и тъмна дупка, където се задушаваше. Едва когато се убеди, че човекът си е отишъл, той излезе с големи усилия навън и под слабата светлина на месеца видя своето разкопано жилище и пресните ями край него. Той тичаше

насам-натам и тъжно скимтеше. После избяга към гората и вече не се върна.

Старата лисица тъкмо това чакаше. След няколко дни поведе четирите си лисичета и свободно се пресели в една полусъборена галерия на някогашната язовина. Тя не се боеше от нищо, но не нападаше вече кокошките край кантона, защото не искаше да има работа с човека, докато малките не са израсли.

Скоро край дупката се търкаляха изглозгани заешки кости и всякакви пера, а с тях и един червеникав парцал и една ярешка опашка, донесени кой знае откъде, за да си играят лисичетата с тях.

Цял ден те спяха, заврели острите си муцуни в златистия кожух на майка си. Чак привечер, когато тя ги напущаше да отиде на лов за мишки из нивите, те се боричкаха из дола или смълчани и учудени гледаха големия червен месец, който ги дебнеше между клоните на дърветата.

ПРОЛЕТНА ТРЕВОГА

Цяла зима кълвачът прекара в топлата хралупа на един стар дъб. Денем той прехвъркваше по околните дървета, почукваше гнилите клони да намери някое премръзнало червейче, а нощем се скриваше в хралупата на дъба и оттам слушаше как студеният вятър ходи по върховете на гората.

„Какво ли прави в тия тежки времена моята леля, желвата? — мислеше си той. — Тя е стара, болнава, може да се е простудила. Щом се стопли, ще отида да я видя.“

Всяка нощ той чукаше твърдото стъбло на дъба, да го събуди и да го пита приближава ли пролетта.

— Рано е още — отговаряше дъбът.

— Не ти вярвам — настояваше кълвачът. — Аз броя дните на зимата. Те са на привършване.

— Моите корени не ме лъжат — отговаряше дъбът. — Те ми казват, че земята още спи.

— Ще питам дряна. Той не е такъв сънливец като теб.

— Питай го, но не ме буди — заявяваше с дебелия си глас дъбът и захъркваше тъй силно, че вятърът започваше да се киска в клоните му.

— Безчувствено дърво — въздъхваше кълвачът, завираше глава под крилото си и заспиваше.

Една нощ в гората се втурна топлият вятър. Сбори се със северняка. Завиха и зафучаха двамата. Изкъртиха гнилите дървета. Събориха снега от клоните и отминаха към полето.

— Ох — стенеше на утрото дъбът, — тия лудньовци, беломорецът и севернякът, ме измориха. Не виждат ли, проклетниците, че съм стар и болнав, та връхлитат да се бият все в моите клони?

— Цъфна ли дрянът? — попита кълвачът.

— Иди го виж — каза дъбът и отново започна да се оплаква от болките си.

Кълвачът литна над гората и видя, че дрянът беше цъфнал. Край него се бяха събрали синигерите, червеногръдките и кралчетата. Дори

орехчето, най-малкото птиче, срамежливо пълзеше по стъблото на дряна и от радост цвърчеше.

— Здравейте! — извика кълвачът. — Виждали ли сте моята леля, желвата?

— Не — отговориха синигерите.

— Сигурно е болна — въздъхна съкрушен кълвачът.

— Да отидем да я видим; ние знаем къде живее тя — предложиха синигерите.

— Да отидем — съгласиха се кралчетата. — Тя е много добра. Винаги ни оставя по нещо от своята вечеря.

Желвата живееше на края на гората, в корубата на една стара черница.

Дружината, начело с кълвача, скоро накаца по клоните на черницата. Кълвачът почука на една кръгла вратичка. Никой не му отговори.

— Лельо, лельо — викаше той, — отвори, отвори, идем ти на гости.

— Кой се е разхлопал? — чу се глас от дънера на черницата и от една дупка на стъблото се показа чорлавата и сърдита глава на Тарльо.

Птиците го гледаха изумени.

— Моля — каза кълвачът смутено, — не живее ли тук моята леля?

— Тук е кооперация „Лесен живот“ — отговори таралежът. — Кажете кого търсите.

— Желвата — обади се орехчето.

— А, госпожа Мравоядова? Тя живее в апартамент №6 — каза Тарльо и показа към върха на черницата, където се виждаха кръглите отвори на скворешките апартаменти. — Обаче тя не е тук.

— Значи, е здрава и жива — извика радостно кълвачът.

— Тя замина на юг с господата скворците — добави таралежът. — Аз съм вратарят на кооперацията. Ако искате да ѝ съобщя нещо, кажете ми.

— Поздравете я от нас — изчуруликаха синигерите.

— А кога ще си дойде? — попита кълвачът.

— Това не е моя работа. Мой дълг е да пазя кооперацията от крадци — отговори Тарльо и се прибра в хралупата.

НЕОЧАКВАНИ ПОМОЩНИЦИ

От нивите уплашено дойде полякът и събщи, че посевите са нападнати от скакалци.

Насекомите бяха се появили на голям облак, който се придвижваше бързо и се разпръсваше равномерно из нивите, из зеленчуковите градини, из тучните ливади край селото, дори по селската мера, опасана от добитъка.

Беше късно привечер. От кръчмите, от кооперацията и от кафенето пред общината, дето бе клубът на младежите, наизлязоха селяни и наобиколиха полския пазач, потънал в пот и прах.

Той разказваше бързо, задъхано как е наблюдавал появяването на скакалците. Вратните му вени бяха издути от вълнение, мустаците му бяха прашни, а късата пушка, увиснала на неговото рамо, подрънкваше с халката на ремъка, когато размахваше ръце.

— Черни скакалци бе, черни като катран... Зададоха се на облак... рекох, че е вихрушка. Пък си казвам, каква вихрушка ще е това, де ти е вятърът?... И отде накъде привечер такава вихрушка, цял облак?... Че като приближиха, като засвистяха, като западаха... Един се удари във фуражката, друг в окото ми щеше да влезе, посипаха се като дъжд наоколо... И мина не мина минутка, две, зашумяха нивите, като че шумят копринени буби...

— В коя нива бе, Пейо, в коя нива нападаха? — питаха един след друг селяните.

— Във всичките — отговаряше полякът и тръгваше нагоре по прашната улица, където го посрещаха други селяни.

Хората се събраха на тълпи. От вратниците се показаха жените и децата. Мегданът се изпълни с глъч. Младежите тичаха нагоре-надолу. И след няколко минути заби камбаната. Кой я беше ударил и по чие нареждане стана това, никой не знаеше и не питаше, но всички разбраха, че работата е сериозна.

— Да се съберат всички на площада — викаше кметът, един млад буйнокос мъж, с остри, сиви очи и с рамена на атлет. — Всички на мегдана, няма време за губене...

Деветгодишният Митко, русокосо момче, с щръкнал на челото кичур коса, се държеше с едната си ръка о полата на майка си, а пръста на другата бе сложил в устата си. Лицето му изразяваше силна уплаха, сините му очи гледаха широко отворени, а бузите му трептяха. Той едва се сдържаше да не заплаче. Плашеше го тревожният ек на камбаната, която се люлееше под ударите като чер и грамаден паяк на камбанарията, зачервена от лъчите на угасващото слънце. Плашеше го лаят на кучетата, ревът на завръщащия се от паша добитък и най-вече тая залисия на възрастните, които говореха непрекъснато, и лицата им бяха загрижени и сякаш чужди.

— Какво ще става, ма? Какво ще става? — питаше Митко и дърпаше майчината си рокля.

Тъй като тя не му отговори, той заплака изведнъж със силен и висок рев.

Майка му го дръпна за ръката и пак не му отговори. Митко зарева още по-силно, отскубна се от нея и търти с босите си крачета навътре из двора.

Но там го посрещна дядо му, разпери ръце и го хвана.

— Какво си зинал бе, сине? Биха ли те, какво си направил?

Митко се притисна към дядо си, хвана се о пояса му и като изхлипа за последен път, уплашено попита:

— Какво ще става сега, дядо?

— Че какво има да става? — учуди се старецът. — Скакалци са се появили, това е.

— Ами защо бият камбаната?

— Народа събират. Утре всички ще отидем да бием скакалците... Я не плачи. На, отрий си носа, да не ври като гърне...

Вечерта Митковият татко си дойде късно, навъсен, сърдит. Той хапна надве-натри и всички си легнаха. Легна си и Митко, ала не заспа. Мислеше си за скакалците. Не му бе ясно защо всички са толкова загрижени. Нима не можеха да избият скакалците? Да вземат по една сопа и пуф, пуф! Нито един няма да остане... Нека да съмне, та утре той ще покаже на татка си как се тепат тия гадинки. Какво по-лесно от това — удри с тоягата, пък ако хвърка, затисни го под шапката, и готово...

Той заспа и сънува, че бие скакалци, а татко му не може да ги лови и Митко му се присмива за това и го учи как трябва да ги дебне

между тревата и да не ги изпуска из ръцете си.

Съмнало-несъмнало и дядо му го събуди.

— Хайде ставай, че окъсняхме. Тръгвай! Вуйчин ти Петър вече замина.

Митко се стресна, отвори сънливи очи, стана и се изми.

На площада пъхтеше голяма машина и се тресеше под такта на мотора. Непознати хора, дошли от града, държеха в ръцете си пръскачки и някакви инструменти.

— С тая машина ще пръскат скакалците — рече дядо му. — В нея има една такава течност, която ги избива.

От всяка къща излизаха селяни, жени, мъже, деца, а младежите потеглиха на отделна група и заминаха напред, водени от кмета. Всеки държеше в ръцете си по нещо — кой грапа, кой метла, кой пръчки. Някои селяни бяха нарамили лозарски машини и сега се трупаха край чудната машина. Полякът, с килната назад фуражка и с бяла току-що облечена риза, ходеше от къща на къща да събира хората...

Митко вървеше с дядо си и нетърпеливо очакваше да види скакалците. И ето, преди да достигнат тяхната нива, дядо му се спусна настрани от пътя и с крак започна да тъпче нещо по земята. И тогава Митко видя черните, грозни насекоми, от чиито смазани тела изтичаше зелена и гъста течност. Те бяха тъй много, че не бе мислимо да се избият. Митко ги тъпка с крака, смачква ги с ръце, удря ги с пръчката си, но щом направляше две-три крачки наоколо, и тутакси виждаше други. Той се измори тъй, че ризата му овлажня под мишниците, и седна край нивата, където отвратителните насекоми едва шумяха и стъблата сякаш пукаха под техните неуморни челюсти.

Дядо му беше се отдалечил и приведен, бавно напредваше.

Изведнъж той чу викове и видя, че хората се изправят един по един и сочат с ръце право на изток, срещу пламналото от изгрева небе. Там се виждаше нещо бяло, прилично на нисък, широко разстлан облак, който приближаваше насам.

Митко скочи, сложи ръка пред очите и се загледа. Ясно видя големи бели птици да размахват крила. Ето че орлякът се сниши над самите ниви, разточи се в дълга бяла верига и една след друга големите птици накацаха в нивите.

— Щъркелите, щъркелите идват! — радостно викаха селяните и показваха наредените една до друга птици, които се белееха в сред

зеленото море.

— Щъркелите — подемаха някъде назад гласове. — Щъркелите идват на помощ!

Току-що долетелите щъркели бавно тръгнаха и закълваха с бързи удари на червените си клюнове.

— И други идват, и други! — чуха се викове.

Митковият дядо дойде при внучето си, вдигна го на ръце и каза с развълнуван глас:

— Гледай, гледай как идват, сине... Помощници мили и нечакани... добре дошли, добре дошли...

Две големи ята накацах важно из нивите. Хората стояха и гледаха това зрелище. И пак се чу гласът на някого:

— Вижте!... Нови скакалци идват!

Грамаден тъмен орляк замрежи хоризонта. Отначало не можеше да се разбере какво е това — дали не са наистина скакалци. Но не мина и половин минута, хората се успокоиха. Орлякът се състоеше от малки дребни птички, които падаха като черни късове из нивите.

Това бяха розовите скворци — най-големите врагове на скакалците. Хората си отдъгнаха радостно. Отвред се чуваха бодри викове и привети към птиците. Митко отиде да види малките птички,

които се губеха между тревите. Те имаха черни качулати глави и розови гърди. Пъргави като мишлета провираха се между стъблата и лакомо кълвяха насекомите.

— Е, спасени сме вече — каза дядо му. — Сполай на бога. Хайде, какво гледаш, удряй и ти! Удряй да изчистим нивата от тия гадове.

Митко размаха пръчката и все гледаше как пристъпят важно щъркелите и как машината пръска синкаво сияние край себе си. Той се чувстваше горд, че помага в общата работа наред с възрастните.

ПЪДПЪДЪЦИТЕ ОТЛИТАТ

Чичо Васил и синът му Любен лежеха в края на пожънатата нива. Момчето галеше легналото пред тях ловно куче.

Беше привечер. Слънцето бе залязло зад заснежените върхове на Рила. Боровите гори изглеждаха къдрави и тъмни. Долу, в селото, добитъкът се прибираше от паша и вдигаше облаци прах. Овесените стърнища по високото плато, късно ожънати, потъмняваха, а картофените ниви придобиваха почти черен цвят.

Чичо Васил се надигна и като се вслуша, рече на сина си:

— Тая вечер ще наблюдаваме как пѣдпѣдъците ще потеглят на път... Чуваш ли ги? Ето че започват да се викат.

Момчето се вслуша, а кучето наостри уши и подуши въздуха. От близкото стърнище се чуваха странни, хрипливи звуци: Мармарооо! Мармарооо! След тях последваха други, пискливи.

— Мъжките и стари пѣдпѣдъци събират ятото, което днес прѣснахме, за да го организират за път — каза бащата.

— Как ще го организират, татко? — попита Любен.

— Най-напред те викат другарите си да се съберат. После ще ги изведат нагоре по това плато, на най-високата му част. Оттам ще прелетят планината.

Пѣдпѣдъците се обаждаха от всички страни. Бащата и синът чуваха как се отдалечават. Изглежда, че малките, невидими птички тичаха нагоре като мишки.

Чичо Васил стана.

— Да се приближим натам. Ще ги видиш как ще отлетят. Искър ще ги намери. Търси, Искър! — заповяда той на кучето.

Бялото, едро куче се устреми напред. То започна да души по земята.

— Не бързай, Искър — каза чичо Васил.

Изведнѣж той се спря и заповяда на кучето да се върне.

— Повече не бива да се приближаваме. Ако ги преследваме, те ще се прѣснат и ще отложат полета. Да седнем тук.

Момчето върза Искър и седна до баща си. Пъдпъдъците се обаждаха по-рядко. Скоро настъпи пълна тишина.

Изведнъж се чуха същите звуци. Но сега те идваха само от едно място.

— Ето сега... възрастните пъдпъдъци предупреждават другарите си, че мигът е настъпил. Ще хвъркнат...

Преди да завърши думите си, чу се изпърполяването на стотици крила. Любен видя малки сенки да се появяват върху фона на вечерното небе. Сенките изпълниха небето като облак скакалци и се изгубиха по посока на назъбените планински върхове. Искър слабо изскимтя и се завтече напред, но чичо Васил не го отвърза.

— Отлетяха — каза той. — Видя ли колко високо се издигнаха?

Момчето продължаваше да гледа към тъмните планински върхове, където изчезна ятото.

— Но как могат да летят толкова далече? Днес, като ги биехме, те едва прелитаха на стотина метра! — И Любен разпери крилете на един от убитите пъдпъдъци и се учудваше, че те са толкова слаби и крехки.

Бащата сложи пушката на колене.

— Видиш ли — каза той — тук има една тайна, която искам да ти обясня. В своите далечни прелети към юг и когато се връщат напролет, птиците си имат нещо като аеродруми. Някои от тях, като ластовиците, са много добри летци. Те могат да прелетят големи разстояния и по пътя ловят мушички, с които се хранят. Други, като щърковете например, кацат за храна по мочурливите места и ливади, а трети, като пойните птички, почиват из горичките, защото там намират разни насекоми, с които се хранят. А пъдпъдъците, понеже са слаби летци, постъпват иначе. Те гнездят из равнините и когато наближи време да отлитат към юг, започват да се придвижват към високите полета. Отначало се събират по десетина-двадесет и пътуват ту с крака, ту прехвъркват на малки разстояния. През време на тия къси походи се срещат с други такива дружинки и се събират наедно, докато се образува голямо ято, което ние, ловците, наричаме „пасаж“. Такова ято вече отлита към някое високо плато, на хиляда и двеста, дори на хиляда и петстотин метра височина над морското равнище. А оттам, вече взело необходимата височина, то се приготвя за далечен прелет.

Днес ние намерихме такъв пасаж. Вероятно той е дошъл преди два-три дни. Намерил е тук храна и е останал да почине. Напљунчи върха на показалеца си и го вдигни нагоре, да видиш от коя посока духа вятърът.

Любен направи това. Вятърът вееше откъм югозапад.

— Той е много слаб, но ако си спомняш, днес облаците се движеха към югозапад. Значи, високо горе минава друг противоположен на тоя вятър. Именно тоя висок, североизточен вятър използват птиците, като въздушно течение. Така пѣдпѣдъците могат да прелетят доста големи пространства — заключи бащата.

Момчето погледна натам и сърцето му се сви. Колко страшни бяха планините и колко малки и безпомощни бяха тия птички! Понесени на слабите си крила, те имаха храбри сърца и извършваха истински подвиг, докато стигнат през морето топлите брегове на Египет. Всяка есен и пролет те загубваха по пътя половината от своите другари, но пак се връщаха към родните си места.

Любен съжали убитите пѣдпѣдъци.

— Татко, вече не искам да убиваш тия птички. Сега ми е жал за тях.

— Защо? — усмихна се баща му.

— Защото те са големи герои.

— Да, виждаш ли, тая вечер ти разбра и почувства с колко смелост и жертви е съпроводено отлитането на някои птици — каза чичо Васил.

Той повдигна връзката с пѣдпѣдъци и като метна пушката на рамо, добави:

— Време е да си вървим. Ей сега влакът ще мине и ако го изтървем, трябва да спим в село.

Двамата бавно слязоха по хълма и се упѣтиха към малката железопътна спирка, където като рубин вече се червенееше семафорът.

МОИТЕ ПОЗНАТИ

Аз имам в гората много познати, но за съжаление те не искат да знаят за мен и щом ме видят, бягат.

Не се сърдя, че те ме избягват, но ми е мъчно, че не мога да им припомня добрините, които съм им правил. Да вземем сърната с алуминеното копче на ухото. Тя дължи живота си на мен, но днес, като се срещнахме на горския път, така се уплаши, сякаш видя най-страшен враг. Пък ако не бях аз, човекът, тя нямаше да тича сега из прекрасната гора и да пасе росната трева край потока. Още преди две години, когато бе малко, съвсем безпомощно сърненце, щяха да я изядат лисиците. Ще ви разправа какво се случи преди години и откъде се взе това копче на ухото ѝ.

Сърните се багнят в края на май. Отначало крият сърнетата в шумата. Чакаат да позаякнат, да ги поведат със себе си. Те не смеят да ги водят навсякъде, особено нощем. Нощем сърните-майки пасат сами, а малките търпеливо чакат призори майките си да ги накърмят с топло мляко. Ето защо ако човек стане много рано и тръгне из гората, непременно ще чуе как сърните се обаждат на сърнетата. Така може да открие мястото, където е скрито малкото, и ако иска, може да го хване.

По този начин преди две години открих една сърна-майка. Тя обитаваше хубава котловина, където имаше полянка.

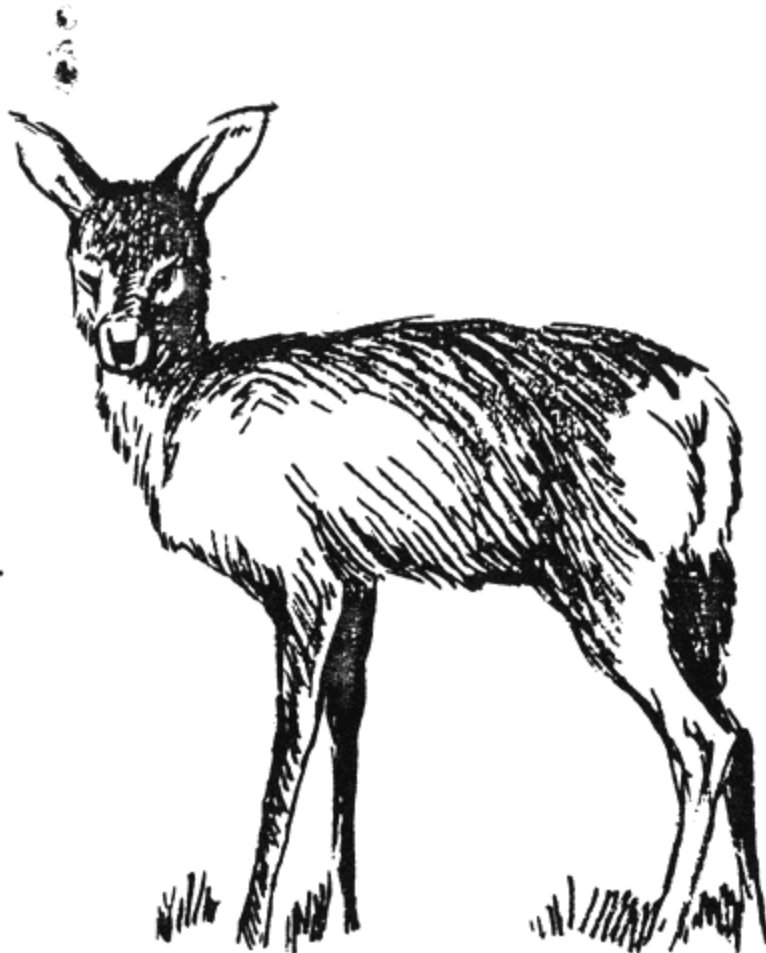
През деня сърната не се показваше никъде. Но щом се здрачеше, излизаше да пасе на полянката. Драго ми беше да гледам как пристъпва поляка и безшумно, как дърпа тревата и се оглежда, а ушите ѝ се движат на всички страни. Много предпазлива беше тая сърна. Пазеше се не толкова за себе си, колкото да не би някой звяр да узнае къде крие сърнето си.

Една привечер, когато залезът хвърляше червенина по върховете на гората, аз издебнах сърната на полянката. Тя пасеше безшумно и бавно се придвижваше. Наоколо бе тихо и спокойно. От дола се чуваше плясъкът на водата. Дивите гълъби гукаха усилено в тия вечерни часове. Дроздовете се надпяваха. Стотици птички огласяха чудесната майска привечер.

Искаше ми се да видя сърната по-отблизо, но тя ме усети и се скри в гората. Аз знаех, че пак ще се върне. Седнах на един пън, сложих винтовката на коленете си, застанах неподвижно и зачаках. Край ушите ми свистяха тъничко комари. Една горска зидарка ходеше надолу с главата по близкото дърво. Жълто-кафяв майски бръмбар тежко се носеше над полянката, а отгоре на избледнялото небе се виждаше все по-ясно непълният и оцърбял месец. След половин час щеше да мръкне.

Стоях така десетина минути, а може би и повече. И тъкмо започнах да мисля, че сърната няма да се появи, нещо затрополя из гората. Някакво животно скочи тежко, удари земята, изпръхтя. Пресегнах и за всеки случай взех в ръце винтовката.

На полянката беше още светло. Храстите край гората се раздвижиха и сърната се показа. Нещо се протърколи в краката ѝ. А от двете ѝ страни се появиха два жълтеникави звяра, повлякоха се по корем като кучета. Сърната пристъпи към средата на поляната, изфуча с ноздри и заплашително дигна предния си крак. А онова нещо под корема ѝ се притисна о нея. Разбрах каква е работата. Две лисици искаха да грабнат сърненцето. Сърната се бореше да го спаси. Едната лисица се опитваше да отвлече вниманието на майката към себе си, а в това време другата се готвеше да грабне сърнето.

Повдигнах винтовката. Екна оглушителен пукот. Светлината на изстрела озари полянката. Едната лисица се праметна през глава. Сърната направи грамаден скок към гората. Стрелях и по другата лисица, но не улчих. Погледнах — на полянката лежи убитата лиса, а до нея сърнето трепери като лист. Хванах го. То порита, порита и се успокои. Черните му лъскави очички гледаха тъжно.

„Е, казвам си, сега да видим как ще го върна на майка му. Хубаво стана, че се случих тук, иначе тия разбойници щяха да го разкъсат.“

Седнах на пътя и като бръкнах в джоба си, напипах едно алуминено копче от две половинки, които се съединяват на винт като значка. Дойде ми на ум да го сложа на сърнето, на ухото му, за белег, та когато го срещна из гората, да го позная. И тъй направих. Закрепих здраво копчето на дясното му ухо. След това повиках майката да си прибере рожбата. Тая работа е много проста. Достатъчно е да се

поощипе по-силно нежното ухо на малкото. Като го стиснах няколко пъти, то започна да пищи през носа си като мишле.

Не се изминаха десет минути, и сърната се върна. Чух я как поблея тихичко, сякаш питаше: „Къде си, рожбо, не те виждам?“ Пуснах малкото. То заскача смешно и се мушна в тъмната гора.

Две години изминаха от тоя ден. Всеки месец виждам сърната с копче и се радвам, че е станала такава едра и хубава, а тя бяга от мене. Наскърбява ме мисълта, че не мога да ѝ разкажа всичко това. Ако моите диви познати знаеха за доброжелателските ми чувства, сами биха дошли пред хижата. Тогава бих отворил широко вратата и бих им казал: „Заповядайте, приятели, чувствайте се като у дома си.“ Но кой знае. Може би и тогава не биха се решили да влязат — дотолкова обичат свободата си...

ГНЕЗДО В ГНЕЗДО

Загрижи се врабката къде да свие гнездо. Попита врабеца:

— Врабчо, добре ли е да си направим гнездо под стряхата?

— Не е лошо — съгласи се врабецът.

Започна врабката да вие гнездо под стряхата. Врабецът ѝ помага. Носи сламки, парцалчета, конски косми. Направиха хубаво гнездо. Легна врабката да снася яйца. Един ден мина невестулката. Видя гнездото, изяде яйцата.

Натъжиха се врабците. Пита врабката врабеца:

— Е, Врабчо, къде сега да свием нашето гнездо?

— Да го направим във водосточната тръба. Там невестулката не може го стигна — каза врабецът.

Съгласи се врабката. Започна да вие гнездо във водосточната тръба. Врабецът ѝ помага. Изградиха хубаво гнездо. Легна врабката да снася яйца. Заваля дъжд. Рукна водата, отнесе гнездото на улицата. Едва не удави врабката.

Загрижиха се пак врабците. Чудят се къде да свият друго гнездо.

— Да го направим в оная дупка на стената — рече врабецът.

Съгласи се врабката. Сви гнездо в дупката на една стена. Снесе нови яйца. Дойде враната, изпи яйцата.

Натъжиха се врабците. Вече не знаят къде да си правят гнездо. Подскачат по улицата и се карат. Врабката дума:

— Ти, Врабчо, си виновен да останем без гнездо!

А врабецът:

— Ти, Врабко, си виновна, не аз!

На една върба имаше щъркелово гнездо. Край него стояха щъркелите и тракаха с червените си клюнове. Ослуша се врабецът какво си приказват щъркелите. Щъркелицата каза на щъркела:

— Щъркчо, донеси ми пръчки и кал. Да направим гнездото по-голямо.

А щъркът ѝ отвръща:

— Защо ти е по-голямо? И в това могат да се поберат още пет щъркела. Пък такива дребосъци като ония врабци — колкото щещ.

Чу врабецът думите на щъркела и каза на врабката:

— Вrabкo, я да си направим гнездoтo в щъркелoвoтo.

Съгласи се врабката. Започна да вие гнездо в щъркеловото. Носи сламки, хартийки, вълна. Помага и Вrabчo. Направиха си гнездoтo. Снесе врабката яйца и легна да ги мъти.

Една нощ невестулката се покатери на върбата. Събуди се щъркът. Клъвна я и я събори от дървoтo.

На другия ден дойде котаракът. Видя го щъркелицата, удари го с клюна си, събори го от върбата.

Зарадваха се врабците, че има кой да ги пази. Само от дъжд се бояха. Но ето че заваля дъжд, а в гнездoтo — сухо и топло. Щъркелицата мъти вътре, пази и врабците с крилата си.

Успокоиха се врабците, заживяха приятелски с щъркелите.

И заедно отгледаха своите пилета.

КАК ПРОЛЕТТА ДОЙДЕ В ГОРАТА

Най-напред цъфна дрянът. Той пожълтя в края на януари, щом се постопли и снегът по припеците се стопи. Пролетта беше далеч, но денят нарасна. Слънцето взе да топли, светлината стана по-обилна.

Една нощ над планината зафуча южнякът. Снегът в гората посиня от топлия му дъх. На другия ден кокичето показва кафявата си игла. Тя проби земята и десет гнили листа над нея. Откъде ли взе тая сила това крехко стъбълце? През следната нощ то разпука бялата си чашка. И ето, сега зеленяят две сочни, остри като копия листа. Между тях се вижда едно бяло звънче, наклонено като детска главичка...

В същата нощ по изчистеното от вятъра небе плуваше големият февруарски месец. Щом го видя, бухалът се зарадва. Кацна на едно високо дърво и забуха. Другарката му, която живееше от другата страна на гората, прелетя на дървото като голямо черно хвърчило. От тая нощ двамата не се разделиха до края на лятото.

И лисицата се усети много самотна в тия светли, лунни нощи. Тя клекна на една поляна и дрезгаво изкляфка. После тръгна да скита. Край реката срещна лисугер, с опашка като къделя. Той ѝ изкопа дупка в брега на един дол. Там двамата щяха да отгледат своите лисичета...

Това стана към средата на февруари. По него време се разбуди и язовецът. Той се измъкна от язовината мършав и гладен. Излезе край гората и започна да изравя от калната земя гулии и корени. Като видя цъфналите кокичета, той ги опасва. С черните си яки нокти изрови луковиците им. Така язовецът скита край полянките през цялата нощ и едва на разсъмване се прибра. В тия ранни часове над реката летеше голямо ято патици. То се връщаше от юг.

Горската мишка много се зарадва, когато снегът се стопи. Сега лисицата не можеше да я види тъй лесно. Горската мишка си позволяваше да цвърчи нощем. Тя пълзеше из голите храсти като сиво пухче. Дори ѝ се искаше да поиграе с другари. Змиите спяха, совите още не бяха се върнали от топлите страни. Дори таралежът не се виждаше. Горската мишка се чувстваше много свободна и щастлива през това време.

С катерицата работата не стоеше така. Жълдът и лешниците в нейния склад бяха на привършване. Трябваше да се погладува, докато настъпи времето птиците да снасят яйца. О, тогава тя нямаше да губи нито минутка — щеше да претърси всички гнезда! Като си спомни за тия блажени дни, катерицата се облиза и реши да наточи зъбите си. На един дънер наблизко имаше сърнешки рог. Той стоеше там от есенес. Тя отиде да провери дали рогът е там. Да, той лежеше върху дънера. А дънерът беше загнил и почернял. Във вдлъбнатината му светеше локвичка като голямо черно око. Катерицата взе рога с предните си лапи и го изправи. Зъбите ѝ заскърцаха по него. Това беше голям шум в гората. И всеки звук се чуваше далеч.

Край един стар дъб дремеше заек. Скърцането го стресна. Стори му се, че отгоре му връхлетя цяла талига. Той скочи и хукна да бяга. Спря се на един сипей, послуша. Разбра кой дига тоз страшен шум. Неведнъж го беше плашила проклетницата! Заекът се скри в сипея и се успокои. Ах, да дойде по-скоро нощта, да си поиграе със зайката на голямата поляна! Сега из гората вече няма ловци, не лаят кучета. Само едно нещо го безпокои — да не се върне зимата. Кожухчето му се скубе, как ще се топли тогава?

И ето че дойде март. Слънцето се издигна още по-високо. Синигерчето отдавна пееше из гората „чичовей, чичовей!“ Това птиченце сякаш призоваваше студения вятър и заекът не го обичаше. Не му ли стигнаха зимните бури и виелици, та пак иска да вее някакъв си чичо! Гледай ти глупчо? А понякога, като даваше ухо, струваше му се, че синигерчето дума не чичовей, а чичопей. „Виж, така е добре“ — мислеше заекът.

Една вечер, тъкмо се канеше да ходи в нивите на паша, нещо зашумоля край него. Заекът се надигна и опули очи. Гледа — по земята се влачи нещо — нито корен, нито мъхната шапка. Заекът се изплаши, то се знае, но потрая още минутка да разбере какво пълзи. И видя таралежа. Таралежът току-що беше напуснал плитката си дупка. Листата, които беше накичил по бодлите си още през есента, тъй си стояха по него.

— Отърси се, не приличаш на нищо — каза заекът.

Таралежът повдигна глава и черните му очи сърдито блеснаха под товара от гнила шума и дребни съчки.

— Гледай си работата, от тебе не ща ум! — мрачно отвърна той.

Таралежът много разчиташе на външния си вид да хване тая нощ някоя мишка. Като легнеше край мишата дупка, щеше да остане невидим.

През деня той не смееше да се показва из гората. Гората беше още гола. Свраките, щом го чуеха някъде да шумоли, веднага зацвърчаваха. „Лошави птици — казваше си таралежът. — Как не може някоя да ми падне в ноктите!“

А свраките от ден на ден вдигаха все по-голяма врява из гората. Гонеха се с часове. Към края на март започнаха да носят в човките си клечки и разни парцалчета. Парцалчетата крадяха от селото. С тях постилаха отвътре грозните си гнезда. Една сврака дори се хвалеше, че имала в гнездото си огледало. „Никакво огледало не е то, ами е късче стъкло от жълта бутилка“ — възразяваше ѝ сойката. Сойката знаеше всичко.

МАЙЧИНИ ТРЕВОГИ

Дунка, която за пръв път стана майка тая пролет, лежеше в гъстите, сочнозелени листа на дивия чесън. Там беше прохладно и мухите не я безпокояха.

Тя беше малка кошута с влажна лъскавочерна муцуна, с големи, кадифенотъмни очи, които гледаха тревожно.

На двадесетина стъпки оттук в гъстака, където ланшната шума още стоеше по клоните, бе скрита първата ѝ рожба — малкото еленче, нашарено с жълтеникави петна и точки. То бе заровено в сухите листа, гдето мъчно може да се различи.

Неговите очи изглеждаха извънредно големи и тъжни. Козината на челото му бе разрошена, а ушите му бяха несъразмерно дълги и смешни. То беше видяло света по-миналата нощ, та сега стоеше кротко зачудено и неподвижно, сякаш беше зашеметено от многообразието на толкова неща, които го заобикаляха. Пред него се чернееше грамадният труп на паднал от снега бук. Едната половина на бука беше обвита в къпини, по другата растяха жълто-кафяви гъби.

В гората беше тихо. Майските часове изпълваха планината с топлина и мир. Пъпките на бука се разлистяха и всеки ден резедавите петна, които се виждаха по дърветата като разкъсан и полепнал из клоните воал, ставаха все по-големи и златистозелени. Долу, в низините, младите гори шумяха с копринено-нежните си листа, сякаш приветстваха топлото слънце.

Дунка се вслушваше във всеки шум. Ето, наблизко прошумя нещо. Кошутата се изправи. Край гъстака се появи бекас. Голямото му око, черно като нощта, видя Дунка. Птицата се стаи и стана невидима. Кошутата се успокои и легна.

Обедните часове бавно отминаваха. Над горите се мяташе ослепителният диск на слънцето. Във въздуха се чуваше жужукането на насекоми. Дърветата хвърляха редки мрежести сенки. Потоците клокочеха напевно в доловете. Орли се виеха над далечните върхове, по които блестеше сняг.

Тънкият слух на кошутата долови нов шум. Някакво животно идваше насам. Тя помириса въздуха и стана.

Между правите, синкаво-сиви стъбла на гората се показва елен. Той бе хвърлил тежките си рога, та сега на главата му се виждаха къси пънчета, обрасли с мъх. Зимната му козина беше се проскубала и по тялото му личаха по-тъмни и по-светли ивици. Не беше тъй красив и величествен, какъвто Дунка го знаеше от зимъс. Изглеждаше самотен, неспокоен и плах, сякаш беше болен.

Еленът щеше да мине край гъстака, ала Дунка тропна с предните си нозе и той я забеляза. Приблужи се до нея, подуши черната ѝ муцуна и като замота глава, сякаш искаше да каже, че разбира в какво се състои грижата ѝ, отмина надолу към коритото на потока. И пак настъпи пълната с пролетна негатишина.

Така мина час, два. Слънцето се наклони към запад. По насрещния хълм легна грамадна синкава сянка. Дивите гълъби започнаха да се обаждат. Пригласяйки на тяхната гърлена песен, запяха чинките, дроздовете, дърволазките.

Дунка се успокои. Идваха вечерните часове, а преди да отиде да пасе, трябваше да накърми рожбата си. Тя стана, огледа се и тръгна към гъстака. Не бе изминала и половината от разстоянието, което я отделяше от еленчето, нейните уши, движещи се на всички страни, доловиха друг шум — този път по-обезпокояващ от първия. Откъм селото слизаше човек.

Тия стъпки ѝ бяха познати. Друг път, щом ги чуеше, тя се оттегляше тихичко в гората и чакаше те да отминат. Ала сега трябваше да привлече вниманието на човека върху себе си и да го отклони от гъстака, ако той отиваше натам. Дунка наостри напред уши и тръгна по посока на шума...

Между дърветата се показва зелената униформа на горския надзирател Лазар, светна на слънцето цевта на пушката му. Кошутата се изплаши, но не се върна, а побягна нагоре, тъй че той я видя и се спря.

— Хо, хо! — каза той гласно. — Тук ли си, любезна? Знаем, знаем, че го криеш наблизко.

Поклати глава и продължи пътя си. Кошутата беше се спряла над пътя и оттам го следеше.

Горският оглеждаше трупите из гората. Търсеше гъби. В ръцете му блестеше острието на ножче.

Той се отдели от пътя си и тръгна право към гъстака. Тялото на кошутата потрепера. Очите ѝ се напълниха с влага. Бледожълтото петно на задницата ѝ се разшири. Страхът от човека се бореше в нея с инстинкта ѝ на майка, готова да се пожертва, за да спаси детето си. Тя се мъчеше да преодолее ужаса, който я обхвана. А след това тръгна подир горския.

Ето че той влезе в гъстака. През сухите листа прозираше зелената му униформа. Наведе се и започна да реже с ножчето гъбите, израсли по трупа, като свиркаше от задоволство някаква песничка. След това постави гъбите в една торба, която се изпълни. Доволен, седна върху гнилото дърво и запуши. Все още не виждаше еленчето. На три стъпки от него малкото същество сякаш дремеше, неподвижно като детска играчка, чийто цвят се сливаше с цвета на буковите листа.

Дунка гледаше. Хълбоците ѝ се свиваха и разпущаха като мехове. Тя дишаше тежко.

Изведнъж Лазар учудено подвикна, скочи от трупа и се наведе към земята. Отговори му писък, приличен на цвъртенето на мишка...

Майката направи няколко скока и мъчително изблея. Лазаровите ръце бяха хванали малкото.

Ужасена от писъка на рожбата си, тя тичаше нагоре-надолу из гората и блееше. В изплашените ѝ очи гореше мъка и страх.

Горският вече държеше еленчето в ръцете си, както се държи току-що обагнено агне, и галовно му говореше нещо. Без да го изпусне нито за миг, той окачи торбата с гъбите на рамото си и тръгна назад.

Кошутата го последва. Вървеше зад него, спираше се, гледаше с широко разтворени очи, душеше стъпките му като куче и все пак не смееше да го приближи. Той се обърна и я видя. Тя го чу да казва нещо успокоително, ала неговият глас повече я изплаши и тя избяга назад.

— Почакай малко, хубавице, ще ти го върна! — викаше Лазар от пътя.

И той изчезна зад завоя, зад който тя не смееше да се покаже, понеже там се намираще хижата на горските. Остана сама и дълго време гледа с насочени напред уши, с влажни, разширени очи, с тежко дишащи хълбоци. Няколко пъти от гърлото ѝ се изтръгваха тихи,

пълни с болка звуци. Стоя така дълго време като закована, после се обърна и тръгна към гъстака. И колкото повече приближаваше към него, толкова по-бързи ставаха скоковете ѝ сякаш беше обзета от безумната надежда, че ще намери там еленчето си.

Но мястото бе празно. Отрязаните гъби се белееха по черното дърво. От корените им течеше обилен сок, бистър като сълзи. По шумата личаха човешки стъпки и миризмата на горския продължаваше да се носи в топлия въздух.

Кошутата поблея няколко пъти и отново тръгна по Лазаровите стъпки.

Дивите гълъби се обаждат все по-често. Гласът на кукувицата кънтеше в усойте, като глас на момиче, което вика някого. Дроздовете извиваха чудните си трели, звучно изсвирваха чинките бликащата си от веселие песничка. Синкави сенки лягаха по насрещните ридове.

Кошутата отиде до завоя и там остана притихнала, неподвижна, с насочени напред уши. Не се решаваше да продължи нататък. После се обърна насам-натам и пак се върна в гъстака. Мъка гореше в очите ѝ. Горната ѝ устна, влажна и мъхната, се повдигаше, душейки жадно въздуха. Изведнъж тя клекна и започна да се вслушва.

Горският се връщаше. Сега тя не се реши да го посрещне. Еленчето го нямаше. Защо трябваше да се показва пред очите му? Дунка избяга навътре из гората.

Лазар приближаваше гъстака. Той вървеше бавно с тихи стъпки, сякаш дебнеше. По едно време се спря и майката чу цвъртенето на рожбата си.

Тя настръхна. Жълтото ѝ огледало^[1] се разшири, цялото ѝ същество се насочи към посоката, отдето идваха тия цвъртящи звуци. Тя му се обади и тозчас тръгна към горския.

Лазар стискаше ухото на малкото и по този начин го принуждаваше да цвърчи. Той направи това няколко пъти и всеки път на цвърченето отговаряше късото блеене на Дунка, която приближаваше. Тогава горският остави еленчето и се отдалечи.

Малкото същество веднага се зарови в сухите листа. То разпери и четирите си крака и стана невидимо. Майка му продължаваше да го вика, но то не цвъртеше.

Стъпките на Лазар заглъхнаха по пътя. Тишината отново изпълни гората. Тогава Дунка тръгна към гъстака, като душеше земята.

И ето че видя рожбата си на същото място, заровена в опадалите листа. Проточи дългата си шия, наведе се и започна да ближе еленчето бързо и страстно с грапавия си език, сякаш искаше да измие от тялото му всичко, което беше останало от допира на човешките ръце. И цялото ѝ съществуване се гърчеше от радост.

Малкото се изправи на слабите си крака и тогава тя видя, че на ухото му блести голямо металическо копче. Изплашена от блясъка на метала, тя го разглеждаше с истински ужас. Ала копчето стоеше мирно на ухото и не заплашваше с нищо нито нея, нито рожбата ѝ... Тя го близна и усети в устата си малко тръпчивия и кисел вкус на алуминия, издраскан с някакви знаци.

Еленчето се завря под нея, намери вимето и блъсна цицата с челото си. Беше гладно. Дунка приклепна. Млякото потече. Очите ѝ се притвориха от нежност. Лека въздишка се изтръгна от ноздрите ѝ.

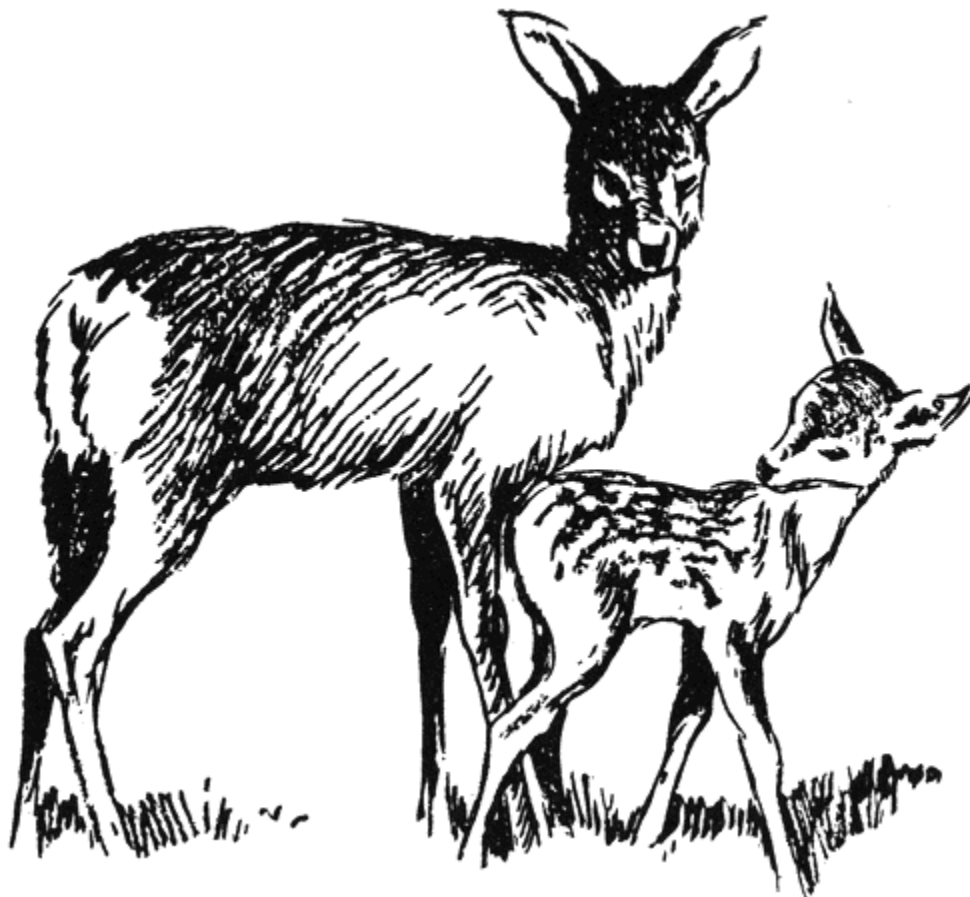
Слънцето се готвеше да залезе. Зад безкрайните ридове на планината гореше алено петно. Червени лъчи, като огнени стрели, лежаха тук-там по сухите листа, по още голите стъбла на буките. Песните на птиците замлъкваха една след друга. Ето само кукувицата се обаждаше долу в младите, шумящи гори и песента на дроздовете пълнеше усойте. Планината се обливаше в синкав здрач. Все помаслинени изглеждаха горите долу. Постепенно те се разтапяха в цяла гама от цветове — от студено синьо, до тъмномаслено. Рид след рид изчезваше във вечерния здрач. И гората сякаш се оживи. Тук-там из нея се чуваше пращане и тропот. Дивечът отиваше на паша. Майките оставяха децата си, за да се напасат набързо и отново да се върнат при тях.

Дунка накърми еленчето, зарови го в сухите листа и тръгна по рътлината, към соления извор. А като се напи с вода, отиде да пасе на поляната край него. Две сърни излязоха от другия край на гората и лакомо заскубаха сочната трева.

Кошутата пасе час-два и се върна в гъстака. Легна край еленчето да го стопли с тялото си.

Беше вече тъмно. Месецът светеше между голите клони. Вечерникът тичаше из гората и планината шумеше, сякаш течеше голяма река. Малкото се притискаше о топлото тяло на майка си и големите му очи изглеждаха влажно-лъскави под слабата светлина на месеца. След малко то заспа като сито дете. Майка му остана будна да

бди. Тъй щяха да прекарат късата майска нощ. А след три, четири дни, когато неговите слабички крака заякнеха, то щеше да следва майка си навред.

[1] Огледало се нарича светлото петно върху задницата на сърните и елените. — Б.а. ↑

Издание:

Емилиян Станев. Лакомото мече
Българска класика за деца №5

Подбор и редакция: Цанко Лалев

Илюстрации: Никола Тузсузов

Формат 16/56/84

Издателска къща „ПАН ’96“, 2005

Предпечат: ЕТ „Катерина“

Печат: Инвестпрес АД

ISBN: 954-657-155-5

Цена: 3,50 лв.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.